

Delavska enotnost

Glasilov Zveze sindikatov Slovenije

Glavni urednik Dušan Gačnik
Odgovorni urednik Franček Kavčič

Ljubljana, 20. september 1984
letnik 43, številka 37, cena 15 din

En kovač konja kuje, kol'ko žebljeve potrebuje... Žebljevi ni, pa tudi konjev zelo malo, kovače pa bi lahko prešteli na prste. Vajencev in pomočnikov ne potrebujejo. Sicer pa bi jih tudi težko dobili. Nekdaj tako cenjen in spoštovan poklic danes po krivici izumira. Za storitveno obrt ni pretirane zanimanja. Ne za mojstre, še manj za pomočnike. Drugače je v proizvodni obrti, ki je posebno v zadnjem času v velikem razmahu in ima tudi, vsaj v besedah, široko družbeno podporo. Vse več je obrtnikov, ki kot kooperanti delajo za združeno delo. Precej dela imajo in veliko delavcev potrebujejo. Marsikaj smo te dni lahko videli na obrtnem sejmu v Celju.

Na delavce, zaposlene pri zasebnih obrtnikih, različno gledamo. Eni vidijo v njih reveže, ki samo garajo in nimajo nikakršnih pravic, drugi pa le njihove osebnne dohodke, ki da so še enkrat višji kot v družbenem sektorju. Vsakega po malem je najbrž res.

Kako gledajo na delavce v zasebni obrti obrtniki, družbene službe in vsi tisti, ki se s temi delavci ukvarjajo po službeni dolžnosti, in nenazadnje, kaj meni o zasebnem delu sindikat, smo poskušali zbrati v posebni izdaji ob tej številki Delavske enotnosti. Namenjena je predvsem delavcem v zasebni obrti in bo skušala osvetliti, če že ne v prvi številki, pa v naslednjih, njihovo življenje, pravice in dolžnosti in kako jih uveljavljajo v vsakdanjem življenju.

Slika: Anarej Agnič

Rekli so:

Referendum o naši prihodnosti

Naša republika ni pomišljala dati kadre za okrepitev zveznega izvršnega sveta, ki lahko kaj premaknejo. Se nadalje jim je pripravljena dati vso podporo v njihovih in skupnih prizadevanjih. Toda odgovornost za usodo dolgoročnega programa moramo v Jugoslaviji nositi vsi — tudi — ali pa predvsem tisti, ki bi se v duhu tega programa morali začeti obnašati po ekonomskih merilih, po merilih prispevka k skupnemu napredku vse jugoslovanske skupnosti.

Zato upravičeno pričakujemo, da bodo naši delegati v zborih republiške in zvezne skupščine dovolj odločni in dosledni, da ne bodo popuščali raznim pritiskom in demagogom, ki mislijo, da se iz težav lahko rešimo tako, da še bolj razrednotimo delo tistih, ki so boj za stabilizacijo sprejeli resno in odgovorno, ki nam lahko pokažejo perspektive. Pri dogovorih o temeljih novega plana moramo odločno vztrajati pri rešitvah, ki bodo krepile in razvijale združeno delo, združevanje dela in sredstev, ne pa vloge države in administracije oziroma njeno vmešavanje, ki preprečujejo, da bi organizacije združenega dela resnično postale samostojne, odgovorne in reproduktivno sposobne subjekt samoupravnega gospodarjenja.

Srednjeročni plan je po dolgoročnem programu najpomembnejši akt sedanjega časa. O njegovih temeljih (usmeritvah in ciljih) bodo odločili delavci na referendumu. To ne bo referendum o papirjih in formulacijah, ampak bo referendum o »moji« perspektivi, »moje« organizacije združenega dela oziroma družbenopolitične skupnosti, v kateri živim. Zato se moramo nanj pripraviti že zdaj, tako da delavcem razjasnimo izhodišča.

Marjan Orožen v slavnostnem govoru ob 10-letnici Agrosa v Šempetru

Napravimo vsak svoje

Stopamo v pomembne faze priprav novih srednjeročnih načrtov, na podlagi smernic, ki jih sprejemajo skupščine družbenopolitičnih skupnosti, naj bi že v nekaj mesecih nastali osnutki samoupravnih sporazumov o temeljnih načrtov. Razprava na seji sindikalnega predsedstva je ta teden pokazala, da marsikaj še sploh ni bilo začeto, da pomembno zamujajo družbeni dejavniki, ki bi morali usmerjati priprave in da tudi v ozdih še niso začeli delati tako, kot bi bilo potrebno. Kaže, da tudi sestavljalci smernic republiškega načrta še niso zadovoljivo rešili vprašanja o razmerju med rastjo proizvodnje, dohodka in s tem povezanega osebnega in družbenega standarda, zlasti so v tem času občutljiva vprašanja o razvoju družbenih dejavnosti, ki so v zadnjem obdobju občutno zaostajale.

Še bolj zapleteno pa je vprašanje o novih načrtih ozdov. Gre kar za nekakšen pingpong.

Združeno delo pravi, da republiškim smernicam to ali ono manjka, da niso izpolnjeni pogoji za obetano rast proizvodnje, izvoza, preustroja proizvodnje, ustavitve padanja osebnih dohodkov. Na drugi strani pa pravijo, da je treba vse to urediti v načrtih ozdov, kjer skorajda še niso začeli pripravljati svojih načrtov, ker pričakujejo bolj jasne opredelitve v načrtih družbenopolitičnih skupnosti. Srečko Meh je ob tem dejal, da ni dovolj terjati, da združeno delo vse to napravi, temveč da mora nekdo voditi družbeni razvoj! Slišali smo tudi druge kritike, ki zadevajo, na primer, odločanje o novih velikih naložbah, odločanje v ozkih skupinah, kar seveda kritično osvetljuje vse to, kar je zapisano v smernicah planskih listin.

Delovni program za pripravljanje družbenega načrta SR Slovenije, v katerega se organizirano vključujejo tudi sindikati, seveda načelno rešuje vsa ta

vprašanja. Marsikdaj bo seveda še moč narediti, da se odpravi ta kratek stik med nosilci planiranja v republiki in združenem delu. Upoštevati je treba, da se marsikateri evidentni nosilec v ozdih še zgovarja na slabe izkušnje, ko so delali načrte zaradi načrtov, pa so se pogoji za gospodarjenje tako hitro spreminjali, da so listine ostajale bolj spisek želja kot dejansko dosegljivi cilji.

Težko je reči, kdo je zdaj najprej na potezi. Trdimo, da vsi! Opravimo vsak svoje, pogledjmo tudi obsežne analize, ki so že pripravljene, verjetno je v njih odgovor na marsikatero vprašanje, ki si ga aktivistično zastavljamo. Le če bomo opravili vsak svoje, bo lahko prišlo do srečujočega se planiranja, ki bo zagotavljalo usklajenost planskih ciljev in pogojev za njihovo doseganje, s tem pa tudi odgovornost za nadaljnji družbeni in gospodarski napredek.

Franček Kavčič

V Rovinju se dobimo

Kompas se je polotil zanimive novosti — od 21. do 23. septembra prireja v Rovinju srečanje slovenskih sindikalnih organizacij. Njegov namen je brzkone jasen, za poslovni uspeh gre. Vendarle pa program tega izleta zbudi zanimanje:

»... smo posebej rezervirali čas za tovariška srečanja in bogato izmenjavo izkušenj ter mnenj med delavci posameznih strok. Pripravljen je izziv za sodelovanje v debatih krožkih na različnih interesnih področjih... Organizirana bodo tekmovanja v različnih športnih panogah in v tekmovalnem kvizu na temo: Samoupravljanje tako in drugače...«

Ne bomo naštevati vsega, kar Kompas v teh treh dneh obeta na področju zabave, družabnih in športnih prireditvev, gostinstva in turizma... Sporoča še: »Veseli bomo vsakega vašega predloga za popestritev ali izboljšanje sporeda...« Kar na nekaj sto obiskovalcev računajo, posebni vlak jih bo pobral v več slovenskih mestih. K sodelovanju vabijo tudi predstavnike družbenopolitičnega življenja in strokovne sodelavce mestnih in republiških sindikatov. Glede na obseg in vsebino programa je malce okrepljeno zasedbo pač moč pričakovati in prepričani smo, da bomo v naslednji številki lahko poročali o dobrih rezultatih slovenskega sindikalnega srečanja v Rovinju.

Ciril Brajer

ODMEVI MNENJA STALIŠČA

Obtožbe na račun kadrovske socialne službe

Zelo smo presenečeni nad objavljenim prispevkom M. Lešnika v rubriki Odmevi, mnenja in stališča v Delavski enotnosti št. 35, dne 6. 9. 1984. Gre za izredno hudo obtožbo delovne organizacije oziroma delovanja kadrovske socialne službe.

Niti približno se pri nas kaj takega ne dogaja, zato nas čudi, da ste sestavek objavili, ne da bi prej preverili trditve v njem. Ne moremo sprejeti očitka, da bi kakorkoli preganjali delavca, ki zaradi kakršnihkoli razlogov piše prošnje ali pritožbe na posamezne organe, z željo, da bi pomagali rešiti njegov problem.

Gre v celoti za neresnične podatke, saj Stane Žula ni psiholog, ne dela v kadrovski službi DO RLV in ne more usmerjati delavcev k specialistu, kajti to je delo splošnega zdravnika.

*Predsednik Konference
OOZS DO Rudnik lignita
T. Velenje
Štefan Meršak*

Ko birokratska samovolja izgubi razsodnost

SKLEPI 47. SEJE PREDSEDSTVA OK ZKS NOVA GORICA Z DNE 4. 9. 1984

Predsedstvo OK ZKS Nova Gorica je na svoji 47. seji razpravljalo tudi o vzrokih in posledicah odpovedi zavarovanj Saloniť Anhovo pri PE Croatia v Novi Gorici in sprejelo tele sklepe:

1. Predsedstvo naproša Zavarovalno skupnost Croatia v Zagrebu, da poda izjavo, ali je bila v navzočnosti tedanjega generalnega direktorja Croatia tov. Latina oz. njegovih sodelavcev izrečena s strani Milana Vižintina grožnja, da Saloniť ne bo zavarovan pri Croatia, če njegov brat ne bo direktor PE Croatia v Novi Gorici.

2. Sekretarju predsedstva in obema izvršnim sekretarjema je predsedstvo naročilo, naj se udeležijo sestanka OK ZK v PE Croatia v Novi Gorici. Na sestanku je potrebno ugotoviti, kakšni so bili medsebojni odnosi med poslovnima partnerjema Croatia in Saloniťom, kaj je privedlo do zaostritve, in oceniti odgovornost posameznikov za nastali položaj.

3. Predsedstvo OK ZKS bo na skupni seji s člani OO ZK DSS Saloniť in sekretarji ostalih OO ZK v Saloniťu razpravljalo o delu samoupravnih organov in DPO v Saloniťu, poslovnih odnosih s Croatia, vzrokih in posledicah, ki jih ima odpoved zavarovanj pri Croatia za Saloniť ter odgovornost posameznikov.

Predsedstvo OK ZKS Nova Gorica je v zvezi z odpovedjo zavarovanj Saloniť pri Croatia PE Nova Gorica razpravljalo tudi o pisanju v sredstvih javnega obveščanja o tem.

O pisanju Delavske enotnosti je Predsedstvo OK ZKS menilo, da bi moral prispevek objektivno

in celovito prikazati zaplet, do katerega je prišlo, in s tem delavce v obeh DO spodbuditi h konstruktivnemu reševanju konfliktov. Zato komunistom v Delavski enotnosti predlagamo, naj prispevek ocenijo in pri tem upoštevajo načelo objektivnosti in celovitosti.

**OBCINSKI KOMITE
ZK SLOVENIJE
NOVA GORICA
PREDSEDSTVO**

Izvršni sekretar
Igor Lučovnik, I. r.

Pripis uredništva:

V uredništvu smo zvedeli za razpravo in sklepe občinskega komiteja že po radiu Ljubljana, v oddaji Studio ob 17, ki je bila v petek, 7. septembra, ko je o tem obširneje govoril sekretar ZK. V komentarju so opozorili, da tako o primeru Tik Kobariť kot o sporu med Saloniťom Anhovo in Croatia še ni bilo javnosti pove-

Problem prezasedenosti šolskih klopi nam je znan, zato tudi preseljevanje otrok iz ene šole na drugo razumemo. Preseljevanje otrok je potrebno, v prihodnosti bo verjetno še bolj izrazito, vendar je odločilen pri tem tudi način, kako to delamo. Takšnega, kot so si ga izbrali odgovorni pri nas v Titovem Velenju, ko so našim prvošolcem pred nosom zaprli vrata najbližje šole, ne moremo odobravati, ker se enostavno zgražamo nad njim. Pismena obvestila o premestitvi otrok, zataknjena za našimi vhodnimi vrati, so delovala kot delitev štartnih številč pred nepomembnim tekmovanjem.

Tega, da nas obravnavajo kot številke, ne dovolimo, ker smo v povprečju ravno toliko pošten, kot vsak drug občan.

Odgovorne, ki so tako »strokovno« in »pravično« določali merila, pardon, številke, ki morajo potrkati na druga šolska vrata, še vedno sprašujemo: po kakšnem ključu. Se mogoče niso

STANDA

— Čisto prav je tem trgovcem v Trstu, da ni naših kupčev. Končno so ugotovili, da ima njihova STANDA z našim standardom skupnih le prvih šest črk.

dano, za kaj pravzaprav gre. Tako kot naša novinarja se tudi novinarja Radia Ljubljana nista mogla v Anhovem pogovoru z nikomer, ki bi smel ali želel kaj izjaviti za širšo javnost. V uredništvu pričakujemo, da bo akcija občinskega komiteja ZK v Novi Gorici omogočila razčleniti vzroke in posledice odpovedi zavarovanja Saloniť Anhovo pri Zavarovalni skupnosti Croatia. Vprašanje pa je, ali so sprejeti sklepi dovolj dobra podlaga za iskanje rešnice. Bolj celovito in objektivno bomo lahko razpravljali o svojem pisanju in o tem tudi obvestili javnost, ko bo ugotovljeno, kaj je res in kaj ne, pri čemer pa nas ne zadovoljuje niti izjava pristojnih iz Saloniťa Anhovo, ki jo je objavilo Delo, niti pisanje v pisnih bralcev v Delu, članki v Teleksu in drugih sredstvih javnega obveščanja v Jugoslaviji. Kot je občinski komite nam očital, da nismo dovolj objektivni in celoviti, bi moral še komu oziroma vsem, ker o tem sporu nihče noče dati informacij, ki jih samoupravitelji in širša javnost pričakujejo. Pričakovali pa bi, da bi nam tovariši iz občinskega komiteja svoje pobude, o katerih so govorili že pred štirinajstimi dnevi in se, pravdašno poslali, in ne šele potem, ko o njih govorijo na Radiu Ljubljana.

Zakaj deset prvošolcev ni oprtalo šolskih torbic

Ima VIZ oziroma posamezna šola pravico samostojno odločati o izobraževanju naših otrok? Prepričani smo, da ne, zato smo želeli to tudi dokazati. Na žalost brezuspešno, kajti po tistem je velika večina odobrvala naš »bojkot«, medtem ko javno tega ni upal nihče priznati. Navsezadnje smo morali popustiti, ker odgovorni lahko posežejo po zakonu, čeprav ni res, da otrok nismo hoteli vpisati v šolo.

vprašali, da bi to zadevo lahko uredili samoupravno, na način, ki ga je izbrala družba.

Se mogoče zavedajo, koliko samoupravnih aktivnosti je izpeljanih ob neuspelih, celo ponovljenih referendumih, kadar se odloča o samoprispevkih za gradnjo šol, vrtcev itd.

Z odgovornimi smo se želeli odkrito pogovoriti, se skupno odločiti, vendar je naša pisna pritožba naletela na gluha ušesa. Zaman smo čakali na odgovor. Prišlo pa je še eno pisno obvestilo, ponovno zataknjeno za vrata. V njem nam kratko sporočajo, da se moramo strogo držati prvotnih navodil.

Sit ne razume lačnega, pa čeprav v našem sistemu ne bi smelo biti ne povsem sitih in ne lačnih.

Ker nismo odnehali, so nas odgovorni le sklicali, čeprav šele po intervenciji višjega foruma iz republike. Srečali smo se, reci in piši, kar tri dni pred začetkom pouka. Zaradi zvonca, ki je že praktično vabil v šolske klopi, se ni več dalo najti skupnega jezika. Bilo je že prepozno. Tudi drugi sestanek, 1. 9. 1984, ob vpisu na OŠ Bratov Mravljak, ni bil uspešen, ne glede na to, da so ga odgovorni v časopisju ocenili naprotno.

Kot je znano, smo popustili. Ne zaradi ljubeza miru, temveč zaradi otrok. Čeprav niso bili deležni toplega sprejema v šoli, v kateri so v mislih že dalj časa sedeli, se morajo naučiti brati in pisati ter se usposobiti za življenje, da bodo lahko čim uspešnejše vključeni v našo samoupravno socialistično družbo.

Naša ogorčenost zaradi načina izbora pa ostaja, kakor tudi ogorčenost zavoljo togosti administrativnih poti v Titove Velenju.

*Prizadeti starši iz
Titovega Velenja*

Cenovna nesorazmerja v mlinarstvu in pekarstvu lahko resno ogrozijo preskrbo

V Celju nujne takojšnje rešitve

V delovni organizaciji Mlinsko-predelovalna industrija sozda Merx glasno opozarja, da imajo hude težave in velike izgube pri nabavi pšenice in peki kruha. Ta vprašanja ne tarejo samo njihovih 500 delavcev, ampak gre predvsem za vprašanje oskrbe trga s pšenico in kruhom v enajstih slovenskih občinah, v katerih na leto porabijo 32,5 milijona kilogramov moke in 19 milijonov kilogramov kruha; za zagate, ki tarejo vse slovenske preskrbovalne organizacije.

Celotno mlinarstvo in pekarstvo ima izgube predvsem zaradi cenovnega nesorazmerja med pšenico, moko, kruhom: nesorazmerja med materialnimi stroški in kruhom ter visokih obrestmi kreditiranja zalog.

Kilogram pšenice s stroški mletja in obrestmi stane delovno organizacijo 28,91 dinarja, kar daje za vsak kilogram 6,86 dinarja negativne razlike. V prvem polletju so zmleli okoli 7.500 ton pšenice in imeli 51 milijonov dinarjev izgub. Nekaj primanjkljaja so znotraj pokrili, a še vedno jim manjka 46,6 milijona dinarjev. V drugem polletju pričakujejo še hušja neskladja. Pri kilogramu se bo negativna razlika dvignila

na 10,92 dinarja, obremenjuje jih plačilo tečajnih razlik za nabavljeno pšenico iz ekonomskega leta 1980—1981 v višini 24,8 milijona dinarjev, v milijone grede negativni učinki pri menjavi koruze za pšenico, tako da konec leta pričakujejo za 222 milijonov dinarjev izgube.

Nič obetavnejše ni v pekarstvu. Zaradi visokih cen surovin, materiala in energije imajo peki v prvem polletju 15 milijonov dinarjev izgub, kljub temu da na 97-odstotno odpisani opremi dosegajo nadpovprečno fizično produktivnost na zaposlenega. Z najnižjimi stroški ponujajo najcenejši kruh v slovenskih občinah, v povprečju na kilogram kruha in pekarskega peciva 40,93 dinarja. Pri kilogramu kruha izgubijo 3,04 dinarja, izguba pa bo na koncu leta še precej večja.

V mlinsko-predelovalni industriji sami ne bodo in ne morejo biti kos položaju. Nekaj bodo sicer lahko pokrili iz lastnega rezervnega sklada, s kreditom iz sklada sozda Merx, predlagajo tudi prodajo prehodnih zalog pšenice, vendar bi po izračunih še vedno ostalo nekritih 115 milijonov dinarjev. Tu bi morali priskočiti na

pomoč skladi za intervencije v kmetijstvu in sili za preskrbo občin, saj naj bi slednjič le doumeli, da skrb za nemoteno oskrbo ne more temeljiti le na subvencioniranju neposredne kmetijske proizvodnje, ampak tudi oskrbe z nekaterimi nujnimi živili, med katerimi je na prvem mestu gotovo kruh.

Razmere v pekarstvu in mlinarstvu so precej zaskrbljujoče. V Celju se zavedajo, da lahko sedanji položaj ogrozi vsa dosedanja prizadevanja in denar, razdre navezane gospodarske stike na jugoslovanskem trgu. Še več. Zdaj ne morejo niti normalno poslovati, kaj šele, da bi razmišljali o skladih ali o posodabljanju dotrajane pekarske opreme. Ta lahko odpove čez noč in tako ostane Celje, v katerem dnevno pojedjo 22 ton kruha, brez tega osnovnega živila. Preskrba prebivalstva z moko in kruhom ni samo ekonomsko, ampak postaja politično vprašanje, kjer si ne smejo privoščiti napak, terja pa ne le enkratne, temveč dolgoročne, trdno zastavljene rešitve za nemoteno poslovanje in razvoj. In to zelo, hitro.

J.S.

Ljutomerski Tehnostroj

Ko zataji samouprava

Letošnje razprave o rezultatih polletnega gospodarjenja v občini Ljutomer se nekoliko drugačne od prejšnjih. Vzrok za to je izguba v največji Ljutomerski delovni organizaciji Tehnostroj. Ta je znašala ob polletju skoraj 180 milijonov dinarjev. In nenadoma so se pri iskanju krivcev in vzrokov zanj začele dogajati prav zanimive stvari. Tako velika izguba nikakor ne more nastati v šestih mesecih, kljub neskladju cen in pomanjkanju nekaterih reprodukcijskih materialov. Med vzroke lahko mimo pristojemo še nizko produktivnost, neakumulativne programe in predvsem notranje težave, kot so odnosi vodstva do delavcev, slabo delo družbenopolitičnih organizacij.

Vrsto let so ocene družbenopolitičnih organizacij v tej delovni organizaciji prikazovale vzorne odnose in svoje uspešno delo. Skratka, vse je bilo v redu. In zdaj naenkrat sprejemajo listine, »kakršnih po vsebini, kritičnosti in sklepih komunistov v Tehnostroju še niso sprejeli.« Žal nekoliko prepozno. In prav v njih ugotavljajo napačne poslovne odločitve vodstvenih delavcev v delovni organizaciji, vključujoč poslovno politiko, investicije in razvojne programe.

Da bi vsaj nekoliko izboljšali trenutni položaj v Tehnostroju, so ustanovili sanacijski odbor,

ki ga sestavljajo trije člani sozda Agros in dva člana DO Tehnostroj, ki sprejema pomembne odločitve za vodilne in ostale delavce v tej organizaciji združenega dela. Kot kaže, se v vrsti odločitev pojavlja še ena, ki ni v celoti v skladu z zakonom, saj v primeru, če ni ukrepa družbenega varstva, nobena komisija ali odbor ne more sprejemati zavezujočih sklepov. Lahko svetuje in pomaga, sklepe pa sprejema samo in zgolj delavski svet delovne organizacije.

Tudi sicer niso čisti odnosi med sozdom Agros in DO Tehnostroj, ne glede proizvodnih programov niti prodaje izdelkov na jugoslovanskem tržišču. To dokazuje tudi Kmetijsko-zivilski sejem v Gornji Radgoni, saj je prvotna vrednost prodaje, predvidena z Agrosovo projekcijo, znašala milijardo 540 milijonov dinarjev, delavci Tehnostroja pa so uspeli samo podpisnikom sporazuma prodati za milijardo 850 milijonov dinarjev ali 20 odstotkov več izdelkov iz proizvodnega programa te delovne organizacije.

Vsekakor bo v sanaciji te delovne organizacije — sanacijski program bi moral biti izdelan do srede septembra, poleg odprave motenj v proizvodnji potrebno spremeniti tudi medsebojne odnose, razčistiti krivdo in vlogo družbenopolitičnih or-

ganizacij, in seveda kot najpomembnejše, prijeti za delo. Po napovedih letos nikakor ne bodo mogli nadomestiti vseh izgub, ampak šele proti koncu prihodnjega leta.

Težave Ljutomerske občine nikakor niso majhne, saj so od poslovanja te delovne organizacije precej odvisne tudi družbene dejavnosti in še marsikaj.

Dušan Loparnik

Cena 1060 dinarjev
Knjigo lahko naročite pri Delavski enotnosti, Celovška cesta 43, Ljubljana ali pa jo lahko kupite v vseh knjigarlah po Sloveniji

Kolikšni so uradni osebni dohodki delavcev, zaposlenih pri celjskih obrtnikih

Kdo otepa črni kruh in koruzne žgance

V resnici nihče, ker črnega kruha ni v prodaji, cena koruzne moke pa uvršča žgance med praznične poslastice. Toda vprašanje o črnem kruhu in žgancih se upravičeno poraja ob uradnih podatkih o osebnih dohodkih 765 delavcev, kolikor jih je bilo junija in julija letos zaposlenih pri celjskih obrtnikih.

»Moram priznati, da so nas ti osebni dohodki najprej osupnili,« pravi Marjan Jeram, sekretar dejavnosti pri občinskem sindikalnem svetu v Celju. »Letos smo namreč prvič spremljali gibanje osebnih dohodkov delavcev, zaposlenih pri obrtnikih. V naš pregled smo zajeli 649 delavcev. Poleg osebnih dohodkov smo razčlenjevali tudi strokovne kvalifikacije in to v štirih dejavnostih, ki zaposlujejo največ delavcev. Kot rečeno, so nas podatki osupnili, saj postavljajo na glavo splošno prepričanje o tem, da delavci pri zasebnikih več in bolje delajo in da so za to tudi bolje nagrajevani od delavcev v združenem delu.«

— **Kaj ste ugotovili?**
»Če verjamemo uradnim podatkom, gre za dvojno ugotovitev. Najprej, da so osebni dohodki nekvalificiranih delavcev skoraj dvakrat višji od onih, ki jih prejema kvalificirani ali visoko kvalificirani, seveda v drugi panogi dejavnosti, in pa to, da so v nekaterih dejavnostih osebni dohodki delavcev nižji celo od zajamčenih, nižji, kot jih uzakonjuje kolektivna pogodba.«

— **Zakaj ne bi verjeli uradnim podatkom?**
»Moramo jim verjeti, vendar si nihče na občinskem sindikal-

nem svetu ne zna razložiti, kako lahko neka delavka preživi mesec dni s sedmimi tisočaki! In da vztraja pri tem obrtniku, da je na koncu koncev zadovoljna, saj ni nikjer uveljavljala svojih pravic, se pritoževala ali — odšla drugam.«

— **Nevsakdanja je tudi ugotovitev, da nekvalificirani delavci zaslužijo več od kvalificiranih.**

»Ko smo te podatke skrbno preučili, smo ugotovili, da je največ nekvalificiranih delavcev zaposlenih v proizvodnji plastičnih izdelkov, v kovinski predelavi in gradbeništvu. Kvalificirani delavci pa pretežno v storitvenih dejavnostih, v frizerstvu, gostinstvu in drugih dejavnostih, kjer je resnično slabši položaj kot v proizvodni obrti.«

— **Kaj govorijo uradni podatki?**

»V teh primerjavah bi se omejila na letošnji junij in julij. Tako naj bi bil najnižji osebni dohodek junija 7.170 dinarjev in najvišji 70.500 dinarjev, kolikor je zaslužil neki vodovodni inštalater. V tem mesecu naj bi bil povprečni osebni dohodek delavcev, zaposlenih pri obrtnikih, 22.110 dinarjev. (V združenem delu za več kot dva tisočaka višji.) Seveda pri večini obrtnikov niso tako nizki osebni dohodki.«

— **Omenili ste, da ste podrobneje analizirali le vrsto dejavnosti.**

»Za to smo se odločili, ker nekatere panoge zaposlujejo večje število delavcev. Mi smo izbrali štiri in sicer frizerstvo, gostinstvo, plastičarje in kovin-

sko predelavo. Ugotovili smo, da so na primer frizerji pri zasebnih obrtnikih dobili v povprečju 13.640 dinarjev, v družbenem sektorju. (»Nega«) pa skoraj deset tisočakov več ali točno 23.129 dinarjev. V bifejih je to povprečje 12.700 dinarjev, v gostilnah 15 tisoč (povprečje v Gostinskem podjetju) sozd Merx — 20.771 din). Tako naj bi na primer delavka v nekem bifeju (Puncer) dobila le 8.000 din, lastnikov sin pa 9.559 dinarjev ali druga delavka celo samo 7.500 dinarjev (Podpečan)! Pri plastičarjih je bilo povprečje 24.560 dinarjev, v kovinski predelavi pa 27.230 dinarjev (Ključavničar, druž. podjetje — 26.016 din).

— **Ni treba dosti računati za ugotovitev, da precej delavcev pri celjskih obrtnikih ne dosega zajamčenega osebnega dohodka!**

»Točno. Kar 113 delavcev ali 17,5 odstotka je prejelo manj od 13 tisoč dinarjev. In zdaj spet primerjava: v družbenem sektorju, na področju obrti, je v celjski občini zaposlenih skoraj tisoč delavcev in le 22 delavcev ali 1,54 odstotka je v omenjenem mesecu zaslužilo manj kot 13.000 dinarjev.«

— **Zakaj torej gre? Se je »plačevanje na roko« v Celju tako razmahnilo ali je ta množica delavcev v resnici socialno ogrožena?**

»Tako, na pamet, je zadevo težko komentirati. Res pa je, da inšpekcijske službe odkrivajo tudi primere »plačevanja na roko«, nekaj primerov pa obelodanijo delavci sami, ko ugotovijo, da so v primeru bolezni, porodniškega dopusta ali nesreče prizadeti.

Prav tako je res, da smo v sindikatih premalo naredili za socialno varnost delavcev, zaposlenih v zasebni obrti. Prav tako menim, da je nevarna logika, ki se v zadnjem času pojavlja, da je namreč bolje zaposlovati ljudi tudi nja račun nizkih osebnih dohodkov, kot da so brez dela.«

— **V sindikatih smo se obvezali...**

»Točno. Na 10. kongresu v Ljubljani je prav sindikat delavcev zaposlenih pri zasebnih obrtnikih dobil priznanje svoje specifičnosti. Torej mora skrbeti za dosledno urejanje kolektivne pogodbe in vsega, kar iz nje sledi. Toda ob tem smo spregledali, da ta sindikat zaradi svoje specifičnosti opravlja na področju osebnega dela vse tiste stvari, ki jih v združenem delu opravljajo samoupravni organi. Lahko začneva kar z urejanjem stanovanjskih vprašanj in končava z organiziranjem dopustov...«

— **Analize so tu, ugotovitve tudi, kaj boste ukrenili?**

»Še naprej bomo spremljali podatke o osebnih dohodkih delavcev, ki so zaposleni pri zasebnih obrtnikih, da bi ugotovili, za kaj v resnici gre. Za učinkovite premike moramo izboljšati osveščanje delavcev zaposlenih pri zasebnih obrtnikih. To je zdaj že lažje, ker dobro sodelujemo z večino obrtnikov in obrtnim združenjem. Torej se bomo družno lotili teh težav. Za Celje namreč ne velja več, da stoji sindikat na enem, obrtniki pa na drugem bregu široke reke, in da je tako, kot je, ker drugače ne more biti!«

Janez Sever

S skupščine skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja

Višje pokojnine

Skupščina skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja je na zasedanju 18. septembra z vso pozornostjo razpravljala o gmotnem položaju upokojencev v letošnjem letu. Seznanila se je tudi z učinki prve medletne uskladitve pokojnin, ki je bila s 1. julija z veljavnostjo za nazaj, od 1. januarja 1984. Vsem upokojenem, razen tistim, ki so jim v pokojninsko osnovo všteli osebne dohodke iz leta 1984 ali pa so se osebni dohodki pri izračunu pokojninske osnove valorizirali na leto 1983, so se tedaj povišale pokojnine za 7 %, najnižje pokojnine pa še več. Skupščina je prav upokojencem z najnižjimi pokojninami z dodatnimi ukrepi hotela izboljšati socialni položaj. Zato je določila nov znesek najnižje pokojninske osnove in nov višji znesek najnižje pokojnine za polno pokojninsko dobo od 1. januarja dalje. S pomočjo najnižje pokojnine za polno pokojninsko dobo se določi osnova za odmero varstvenega dodatka. Upokojenec, ki prejema nižjo pokojnino od tega zneska in izpolnjuje premoženjske pogoje, ki jih določa skupnost, je upravičen do varstvenega dodatka. Seveda pa mora za to vložiti zahtevek. Z dvigom najnižje pokojnine za polno pokojninsko dobo se je precej povečalo število prejemnikov varstvenega dodatka. Največ jih je še vedno med prejemniki družinskih pokojnin, saj so te vrste pokojnine najnižje. Precej višji pa so tudi zneski varstvenega dodatka (za okoli 38 %) in s tem tudi skupni odstotek povečanja pokojnin z varstvenim dodatkom (okoli 16 %).

Najvišja pokojninska osnova je ostala nespremenjena, tako da znaša najvišja možna pokojnina za polno pokojninsko dobo 48.112,46 dinarjev za upokojenca, ki se je upokojil po splošnih predpisih. Učinki prve medletne uskladitve so torej prinesli pričakovane rezultate. Na zadnjem zasedanju pa so delegati razpravljali predvsem o predlogu za drugo medletno uskladitev pokojnin. Po določitvi novega statuta se pokojnine med letom uskladijo najmanj trikrat in sicer 1. julija, 1. oktobra in 1. decembra, vsakokrat z veljavnostjo od 1. januarja dalje.

V skladu s sprejetimi stališči o načinu prehoda na sistem usklajevanja pokojnin, ki ga določa novi zvezni zakon, bi se morale pokojnine v letošnjem letu med letom uskladiti za 50 % načrtovane rasti nominalnih osebnih dohodkov v letu 1984. Po sedanjih ocenah, da bo rast nominalnih osebnih dohodkov v letošnjem letu znašala 44 % v primerjavi s povprečjem, doseženim v lanskem letu, naj bi se pokojnine med letom uskladle za 22 %. Glede na že izvedeno uskladitev, je skupščina odločala o predlogu, da se s 1. oktobrom pokojnine dvignejo še za 11 %, prav tako z veljavnostjo od 1. januarja. Skupno medletno povečanje bi tako do oktobra znašalo 18,77 %. O razliki do 22 % oziroma do višjega odstotka, če bodo do naslednjega zasedanja skupščine znani drugačni podatki o rasti povprečnega osebnega dohodka kot je bila sedanja ocena, pa bodo delegati odločali pri predlogu za tretjo medletno uskladitev s 1. decembrom. Predlagani odstotek uskladitve pokojnin s 1. oktobrom so delegati soglasno sprejeli. Upokojenci pa bodo tako dobili za 11 % višjo oktobrsko pokojnino in še razliko od 1. januarja dalje. Za 11 % bo višja tudi najnižja pokojnina za polno pokojninsko dobo, ki bo tako znašala 13.011,70 din. S pomočjo tega zneska se bo določala po novem osnova za odmero varstvenega dodatka. To pomeni, da bo tudi nova najnižja pokojninska osnova, višja za 11 %, in bo znašala 15.307,88 din.

Marinka Levičar

Ob sejah predsedstva CK ZKS

Ne le vojakinje, tudi vojskovodje

Predsedstvo Centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije je razpravljalo o aktualnih idejnih vprašanjih družbenoekonomskega in političnega položaja žensk pri uveljavljanju dolgoročnega programa ekonomske stabilizacije. Zakaj posebej o ženskah? Ker jih je že kar skoraj polovica med zaposlenimi pri nas, med člani Zveze komunistov pa jih je nekaj čez 30 odstotkov. In ker so njihove težave tako v procesu dela kot v družbenopolitični dejavnosti le specifične, pa vendar skoraj takšne, kot pestijo vse delavce v združenem delu. Posebna ženska vprašanja pomenijo predvsem konkretizacijo in zaostritev razrednega vprašanja v naši družbi, ženske nosijo težo problemov, ki so se nakopičili v razvoju naše družbe. Zakaj? Zaposlene so večinoma v dejavnostih, ki so za družbo in njen napredek še kako pomembne (otroško varstvo, šolstvo,

zdravstvo itd.), pa v gospodarskih dejavnostih, ki jim pravimo delovno intenzivne, ker zahtevajo veliko pridnih rok, doslednosti in vztrajnosti (kovinska in tekstilna industrija, tekoči trakovi v vseh drugih gospodarskih dejavnostih). Ob tem pa še vedno nosijo, spričo zgodovinske tradicije in današnjih protislovij socialističnega razvoja, težo biološke reprodukcije, vzgoje, nege otrok, gospodinjstva. Tako so dvojno zaposlene, kot delavke, največkrat na manj kvalificiranih in družbeno slabše vrednotenih delih, in doma kot gospodinje in matere.

Mnogi pojavi kažejo, da se tudi pri nas še vedno trdoživo ohranjajo prvine zastarelih pogledov na vlogo ženske v družbi. Pri tem gre na eni strani za spreminjanje, demokratizacijo odnosov v družini, kjer naj bi bili vsi njeni člani (mati, oče, otroci) enakovredno udeleženi tako pri gospodinjstvih opravi-

lih kot pri negi in vzgoji otrok. Tu je vsekakor pomembna tudi vloga družbe, ki naj v skladu z možnostmi združenega dela zagotovi ustrezne možnosti za varstvo otrok, prehrano družinskih članov, za razne druge storitve, ki so pomembne za družino in gospodinjstvo. Na drugi strani je treba oceniti in omogočiti ženskam, ki so predvsem pridne delavke, dobre vojakinje v boju za stabilizacijo našega gospodarstva, da postanejo tudi vojskovodje, da tudi odločajo.

Tudi poklicno usmerjanje je še vedno hudo usmerjeno po spolih. S sistemom usmerjenega izobraževanja in z mrežo šol nismo zagotovili enakih možnosti za žensko in moško mladino. Tako bomo še vedno priče feminizaciji celotnih dejavnosti, tako družbenih kot gospodarskih. Naše proizvodne in razvojne programe moramo oblikovati tako, da bomo pre-

segli te težnje, uvideti, da prinašajo negativne psihosocialne kot družbenoekonomske posledice, ki nikakor niso v prid prizadevanjem za stabilizacijo. Različne delne in kratkoročne pobude za reševanje teh vprašanj, ki jih srečamo tudi v predlogih srednjeročnih in dolgoročnih programov razvoja, pomenijo lažno perspektivo. To so na primer razmišljanja o vračanju ženske k vlogi matere in žene, o ženski kot samo rezervni delovni sili in podobno. Ti nazadnjaški, patriarhalni obrasci so samo del etatističnih in tehnokratskih pogledov na izhod iz zaostrenih gospodarskih razmer, zavzemajo se za lažni socialni mir tudi za cenó izločanja žensk iz združenega dela ter ponovne privatizacije vzgoje in izobraževanja otrok. Posledici takšnih razmišljanj sta že na primer zaustavitev razvoja celodnevni osnovnih šol in predlogi za kvantitativno in ne kvalitativno racionalizacijo zaposlovanja (v družini en zaposlen). Takšnim nameram se ne moremo in ne smemo postavljati po robu tako, da govorimo, da so to ozko ženska vprašanja, temveč z vzgojo in izobraževanjem ter idejnopolično aktivnostjo ter usposabljanjem, ki takšne tokove lahko spozna, uvidi njihove posledice in jih zato usmeri. Pri tem imajo pomembno vlogo tudi sredstva javnega obveščanja in revialni tisk.

Trajna naloga teh prizade-

vanj je tudi spreminjanje miselnosti o »ženskih vprašanjih«, ker iz nje izhajajo tudi neumestne razlage, kot na primer ta, da ženska zaradi materinstva ne more biti družbeno aktivna. Materinstvo je časovno omejena biološka funkcija ženske in mati ne more ter ne sme postati edina rejnica in vzgojiteljica otrok. Celovita skrb za razvoj otroka je stvar družine in družbe hkrati, matere in očeta, ki sta kot delavca hkrati tudi samoupravljalca in družbenopolitična delavca in tako odločata tudi o vprašanjih izobraževanja, vzgoje, socialnega zdravstvenega varstva in podobno. V praksi se prvine zastarele miselnosti kažejo tudi v strukturi članstva in vodstev posameznih družbenih organizacij in društev. Tako je na primer v Rdečem križu ali Zvezi prijateljev mladine zelo malo moških.

Sedanje ekonomske težave pomenijo plodna tla za ponovno oživljanje zavrženih koncepcij pojmovanja družbene vloge žensk. Uspešno se jim lahko upiramo le tako, da uvidimo, da je »žensko vprašanje« v resnici razredno vprašanje, uresničevanje odločujoče vloge delavskega razreda v razvoju naše družbe, kar je komunistična partija Jugoslavije v odločilnih trenutkih razvoja naših narodov in družbe že storila. Danes takšno spoznanje prinaša predvsem odločitve, da problem nezaposlenosti lahko

rešujemo le z uvajanjem večizemskega dela, ne pa izločanjem dela prebivalcev, ki naj »ostajajo doma«.

Boj za stabilizacijo zahteva tudi večjo družbenopolitično in samoupravno angažiranost žensk na vseh področjih življenja in dela. Naša kadrovska politika tega ne upošteva dovolj. Ženske naj bodo tudi vojskovodje, ne le vojakinje.

V polstoletni zgodovini našega boja za socialistično družbeno preobrazbo sta se vloga in položaj žensk bistveno spreminjali. Ostanki stare miselnosti in nova družbenoekonomska protislovja pa se osnova za poskuse vračanja v preteklost. Zato daje Centralni komite Zveze komunistov Slovenije pobudo, da organizacije ZK v temeljnih organizacijah združenega dela, v krajevnih skupnostih in občinah v razpravah o sklepih 13. seje CK ZKJ obravnavajo tudi aktualna idejna vprašanja družbenoekonomskega položaja žensk, vendar ne kot ozko »ženska«. O tem naj komunisti razpravljajo tudi v sindikatih, socialistični zvezi in zvezi socialistične mladine. Ta vprašanja naj postanejo tudi pomemben sestavni del oblikovanja in sprejemanja srednjeročnih in dolgoročnih razvojnih načrtov, ki jih prav zdaj snujemo, upoštevajmo pa jih tudi v pripravah na volitve v zvezi komunistov in na delegatske volitve.

Sonja Tramšek

KAKO GOSPODARIMO

Predsedstvo RS ZSS o srednjeročnem načrtu in pridobivanju in delitvi dohodka

Načrt delavcev, ne načrt države

Predsedstvo sindikatov Slovenije je ta teden obravnavalo smernice za srednjeročni načrt SR Slovenije, s čimer dajemo krajše poročilo in komentar na prvi strani. Predsedstvo je sprejelo tudi poročilo o usklajevanju pripomb na osnutek zveznega družbenega dogovora o pridobivanju in razporejanju dohodka ter delitvi osebnih dohodkov in pooblastilo predstavnike za nadaljnje usklajevanje.

»Sindikat bo s svojo dejavnostjo zagotovil, da bodo delavci v resnici, ne pa samo formalno sprejemali temelje srednjeročnega načrta, da bo ta načrt res njihov, delavski, ne pa 'načrt države'. Načrt srednjeročnega družbenoekonomskega razvoja naj bi tokrat bil načrt krepitve in uveljavitve združenega dela in samoupravnega odločanja in naloga sindikata je, da pomaga izoblikovati in uresničevati takšen načrt.«

Tako je Marjan Orožen zašpilil razpravo o izhodiščih smernic za srednjeročni načrt Slovenije za obdobje od leta 1986 do 1990 na seji predsedstva RS ZSS, razširjeni se s predstavniki nekaterih velikih slovenskih organizacij združenega dela. Na koncu je dodal,

da mora sindikalne delavce zanimati predvsem, kakšen bo družbenoekonomski in samoupravni položaj delavca v naslednjih letih in da morajo v razpravah o planskih dokumentih in pri njihovem sprejemanju imeti pred očmi predvsem to, ne pa tehničnih podrobnosti, katero tovarno bomo gradili in katero ne in tako dalje.

S tem je predsednik RS ZSS dal glazuro razpravi, ki je na trenutke postajala bolj »lepotna, kakor vsebinska«, kakor je dejal Franc Hribar, skratka, ki se je izgubljala v »tehničnih« podrobnostih načrta, namesto da bi ostajala predvsem pri nalogah sindikatov pri sprejemanju novega srednjeročnega načrta. Kajpak s tem nečemo trdi-

ti, da mnoge pripombe niso zadevale v črno in da ne bodo v dragoceno pomoč pri nadaljnjem vrednotenju dokumenta in pri njegovi nadaljnji obdelavi in dodelavi. Ker se bo naš časnik v naslednjih tednih vse pogostejše, skladno z javno razpravo, vračal k nastajanju načrta srednjeročnega razvoja Slovenije (in Jugoslavije), naj tokrat iz sorazmerno (številčno) bogate razprave na predsedstvu RS ZSS izluščimo le še besede Francke Herga. Podpredsednica RS je poudarila,

da je pomembno, da sindikat v javni razpravi pomaga preseči miselnost, da moramo vse sedanje ohraniti (vse dejavnosti itd.), treba pa bo tudi ustvariti ozračje, ugodno za gospodarski preustroj, tehnološki razvoj, uveljavitev lastnega znanja in drugih tvornih dejavnikov gospodarjenja. Vprašanja, ki se pojavljajo ob tem, so številna, od ravni splošne izobrazbene sestave zaposlenih, do preudarne izbire oziroma vrednotenja naložbenih in razvojnih načrtov, do družbenega usmerjanja akumulacije in drugih, prav tako pomembnih vprašanj.

Na koncu razprave so se člani predsedstva dogovorili, da bodo izdelali rokovnik za sindikalna prizadevanja na tem področju in delovno skupino, ki bo ovrednotila in pripravila vse predloge in dopolnitve izhodišč smernic srednjeročnega načrta, ki so bile izrečene in sprejete na seji predsedstva.

Usklaevanje kazalcev gospodarjenja

V razpravi o zveznem družbenem dogovoru se vsiljuje še precej vprašanj, o katerih so po Jugoslaviji bistveno različna mnenja. Mogoče je najbolj pomembno vprašanje ali bi naj pri razporejanju dohodka uporabljali le dva kazalca: akumulacijo na vložena sredstva in osebne dohodke, ali pa vse, ki so navedeni v dolgoročnem programu gospodarske stabilizacije. Pri tem gre za tako imenovani politični prijem, pri drugem pa za celovite dohodkovne odnose, kot so opredeljeni z zakonom o združenem delu.

Predsedstvo sveta ZSJ

Med kladivom in nakovalom

Uganka, kako razbremeniti iznemoglo gospodarstvo, se je našla v torek tudi pred predsedstvom Zveze sindikatov Jugoslavije. Ni je enostavno rešiti in ker takšnim sejam prisostvujejo tudi predsedniki strokovnih zveznih odborov sindikata, se je razprava tudi zategadelj osredotočila predvsem na osnutek dogovora o zmanjšanju udeležbe sredstev za zadovoljevanje splošnih, družbenih, skupnih in drugih potreb. Ta poraba je bila med kladivom in nakovalom, kajti kolikor več se gospodarstvo razbremeni ozi-

roma se mu »pusti na voljo«, za toliko se zmanjšajo sredstva v negospodarstvu. Osnutek tega dogovora je prišel iz zveznega izvršnega sveta oziroma iz njegovega zveznega sekretariata za finance in posebne medrepubliško-pokrajinske delovne skupine. V sindikatu je bil, preprosto povedano, presejan in v dobršni meri so ga tudi dopisali.

Seveda se tudi ob tem samo po sebi vsiljuje vprašanje, ali je sploh potreben takšen dogovor, ko pa so stvari že vendarle podobne in take bile več kot

stokrat zapisane in sprejete. Na to Puškarjevo (predsednik hrvaških sindikatov) opombo se nihče ni obregnil, niti polemiziral z njo, razpravljali pa so soglasno menili, da je takšen dokument potrebno čim prej prejeti in ga uveljaviti, dokler ima gospodarstvo še moč in dokler še ni doživelo kolapsa, kot je opozoril Milutin Vukašinović, predsednik črnogorskih sindikatov. Opozorilo Stojana Stojčevskega, člana predsedstva sveta ZSJ, ki je v uvodni besedi dejal, da brez zmanjševanja obveznosti gospodarstva in

njegove finančne konsolidacije ter krepitve reproduktivne in akumulativne sposobnosti ni mogoče ustaviti nemirne inflacije, je bila osnova za vse nastope na seji predsedstva in od tod tudi soglasno stališče, da je to vprašanje potrebno rešiti z vso naglico. Prav zato je uvodničar tudi ponovno poudaril, da je ta čas zelo aktualna že prejšnja odločitev, da sindikat mora biti pobudnik konkretnih prizadevanj za zmanjševanje družbene režije in administracije — od temeljne organizacije, sisov in vse do organov uprave na vseh ravneh, proučitev številnih sisov v družbenih dejavnostih in materialni proizvodnji, do racionalizacije bančne mreže, združenj in posrednikov in velike, naravnost velikanke mreže predstavništva v državi in zunaj nje in ne nazadnje tudi za večjo in hitrejšo racionalizacijo organizacij združenega dela družbenih

dejavnosti in njihovega skupnega dela in poslovanja.

»Sedanje razmere so take, da je gospodarstvo pravzaprav še bolj obremenjeno, kot je bilo pred letom.« Stojčevski je to ponazoril s temi podatki: namesto lanske udeležbe gospodarstva v dohodku, ki je znašala 59,1 odstotka, je zdaj padla na 56,1 odstotka, ekonomičnost je prav tako zmanjšana — stroški poslovanja pa so narasli za 61,4 in skupni prihodek za 60 odstotkov. Toda osebni dohodki so zaostajali, porasli so za 41,1 odstotka, čeprav je bil čisti dohodek v prvem polletju večji za 46,8 odstotka. Očitno je, da se je dohodek gospodarstva nekje izgubil.

Ni dvoma, da delavci v združenem delu niso vplivali na takšne tokove, kajti, kot meni predsedstvo, je mimo njihovega

nadzorstva šla vrsta stroškov, predvsem bančnih provizij, članarine združenjem in vrste drugih podobnih izdatkov. Na koncu je bilo poudarjeno, da mora sindikat bolj delati na dveh frontah: v svojih organizacijah v prid večjemu varčevanju in racionalizaciji, predvsem v administraciji, in prek svojih delegacij v delegatskih skupščinah. O tem je govoril tudi član ZIS Spasoje Medenica, ki je spomnil, da moramo letos vrniti 1,8 milijarde dolarjev obresti za tuja posojila, pa če to pomnožimo s trenutnim tečajem dolarja, tedaj je jasno, da je težko razbremeniti gospodarstvo na vseh področjih. Poleg tega so pred vsemi še nekatere druge obveznosti za izvedbo že sprejetih razvojnih programov federacije.«

Stanimir Božanić

Sindikalni posvet v Mariboru

Konkretni uspehi dvigajo ugled sindikatu

Tudi v Mariboru je Marjan Orožen najprej opozoril na ista vprašanja in naloge, kot na posvetu v Ljubljani, o katerem smo poročali pred tednom dni. Razprava pa je osvetlila nekaj vprašanj, ki se pojavljajo na območju Pomurja, Koroške, Podravja, Maribora, Celja, Posavja in Zasavja, in dala nekaj ocen dela sindikata, ki bi bile lahko podlaga za širše posploševanje.

Branko Smole je med prvimi razpravljalci trdil, da je sindikat v poletnem času dobro delal, in da smo prav po zaslugi tega dela preživeli sicer vroče poletno obdobje. Vlado Haas iz mariborske občine Tabor je bil še bolj konkreten, ko je dejal, da sindikalni aktivisti bolj kot drugi poznajo razmere in težave v tozidih, in da lahko spodbudijo in pomagajo izvršnim odborom tudi pri razpravi o subjektivnih slabostih v njih-

ovem okolju. Podobno misel, verjetno bi jo moral podkrepiti z dokazi, je izrekel Albert Vodovnik s Koroškega, ko je dejal, da si sindikat pridobiva zaupanje delavcev. Drugače pa je razmišljal Drago Štrban iz Posavja, ki je menil, da smo pred nedavnim ugotavljali, da razprave o polletnih rezultatih niso bile dovolj dobre in da današnje ocene za sindikat ne morejo biti bistveno drugačne od ocen, ki smo jih delali pred mesecem dni. Ni velika modrost ugotoviti, katera ocena je prava. Če predsednik občinskega sindikalnega sveta trdi, da so glede na kritično oceno stanja v Elektrokovini in Marlesu, o tem smo pisali junija, zdaj odstranjeni pglavitni problemi, da poslujejo te organizacije brez izgub, potem je treba verjeti, da sindikat v občini Maribor Tabor uspešno dela, četudi so mu prej nekateri očitali, da ima

preostra stališča. Obenem pa je Vlado Haas ocenil, da so izvršni odbori osnovnih organizacij sposobni biti kritični, vendar le na svojih sestankih, ne pa na članskih sindikalnih zborih.

Zato je docela nerazumljiva in nesprejemljiva informacija, da so ob samoupravnih reorganizacijah v Rudniku Zagorje namesto treh naredili le eno osnovno organizacijo in da so na dokaj nenavaden in članstvu odtujen način kadrovali novo vodstvo te osnovne organizacije. Lahko sicer pričakujemo, da bo te zaplete rešil občinski in medobčinski svet, vendar to meče čudno luč na sindikalno organizacijo, ki ima tradicijo in širši ugled.

Razprava o pripravah panoižnih samoupravnih sporazumov je to pot zajela le zdravstveni samoupravni sporazum. Kljub temu da je osnutek že 18 mesecev v javni razpravi, še

zdaj niso dobili predloga sporazuma. Vprašanje je seveda povezano tudi s položajem zdravstvenih delavcev in zato kar velikimi pričakovanji, da bo novi sporazum omogočil višje OD. Ob tem ko zamujajo tudi drugi sporazumi, je treba doseči, da bodo sklepi RS ZSS in prejšnji dogovori čimprej uresničeni.

Mira Marko je obširneje govorila o položaju zdravstvenih delavcev in usmerjenem izobraževanju v Pomurju. Položaj je izredno težak, ker ni videti nobenih konkretnih rešitev za skoraj ponižujoč položaj učiteljev na srednjih šolah. Učitelji z visoko izobrazbo prejemajo le nekaj dinarjev več kot 30.000 dinarjev OD, snazilka pa le 12.000 din. Menila je, da je položaj res nevzdržen in da je treba najti otipljive rešitve, sicer bo lahko prišlo do resnejših zapletov.

F. K.

Zaskrbljujoče navdušenje

Ni dvoma, da je v napetih družbenoekonomskih razmerah, kakršne zdaj doživljamo, vsak uspeh še dragocenejši in spodbudnejši. To velja tako za okolja v združenem delu in seveda širše, predvsem v državnem merilu. Gibanja v gospodarstvu države kot celote namreč počasi, toda vztrajno kažejo napredek, čeprav še ne moremo govoriti o kakšnih prelomnih dosežkih v stabilizacijskih naporih. Še bolj gotovo pa je, da smo še daleč od uglasenega in v slehernem okolju aktivnega stabilizacijskega ravnanja, čeprav smo že ničlikokrat rekli in še večkrat zapisali, da je potrebno ob verbalnem prisegnanju na stabilizacijo in zaostrovanju odgovornosti na vseh ravneh napraviti tudi jasen obračun, kdo v resnici dela tako in kdo ne.

Še več, vedno znova se srečujemo z odkloni od začrtane poti, kritike takšnega ravnanja pa so bob ob steno.

Ker je povsem jasno, da še ne vlečemo voza naprej z vsemi močmi, pač pa se napanjajo najbolj tisti, ki so že doslej zdravo in dobro gospodarili (pa čeprav ne gre zanikati naporov tudi tam, kjer jih doslej ni bilo) je razumljivo, da je v teh okoliščinah tudi večja kritičnost za nedelo, administriranje, socializacijo dolgov, slabo gospodarjenje itd.

V nasprotju s temi pa je iz premnogih okoliščin slišati ploskanje doseženim splošnim rezultatom, ki so v marsičem in za marsikatero organizacijo preplod administrativnih posegov države kot pa produktivnosti in pametnega gospodarjenja — (cenovna politika, devizni sistem, kmetijska politika). To seveda ne zanika spodbudnih dosežkov, vprašanje pa je, ali aplavz zaslužijo številni delavci v vsej Jugoslaviji, ki tolčejo bitke z normami, za trakovi, v jamah, na gradbiščih in tako neposredno pripomorejo k relativno ugodnim gospodarskim rezultatom, ali naj bomo zadovoljni predvsem z bolj ali manj učinkovito vlogo državne administracije.

Dušan Gačnik

Delovni pogovor Izvršnega sveta in RS ZSS

V Domu sindikatov Slovenije sta se sestala na delovnem pogovoru predsednik IS Skupščine SR Slovenije Dušan Sinigoj in Marjan Orožen, predsednik RS ZSS s sodelavci.

Govorili so o družbenem načrtu razvoja SR Slovenije in o tekočih problemih ekonomske politike. Posebno pozornost so namenili politiki oblikovanja in delitve osebnih dohodkov, dograjevanju sistema delitve osebnih dohodkov po delu in uspehih dela in s tem v zvezi funkciji samoupravnih sporazumov dejavnosti. Razmišljali so o potrebi valorizacije programov družbenih dejavnosti in o sistemu davčne politike ter ocenili učinke dosedanje aktivnosti za razbremenjevanje gospodarstva in za uresničevanje zakona o razširjenih reprodukciji in minulem delu.

obiščite KNJIGARNO

Delavske enotnosti

v Tavčarjevi ulici v Ljubljani

Temeljni kamen za nove proizvodne prostore tovarne Lilet

Čevljarjem ne bo več puščala streha

Referendumsko odločitev o postavitvi nove proizvodne dvorane tovarne obutve Lilet Maribor so začeli uresničevati v petek, 31. avgusta, ko so položili temeljni kamen. Z njo bodo dobili novih 3546 kv. m delovnih površin, ki jih bo izvajalec predvidoma gradil do junija

prihodnjega leta. V drugem delu naložbenega posega bodo obnovili proizvodno-poslovni objekt in omogočili boljšo in nemoteno proizvodnjo, delavce pa razbremenili prostorske stiske. Vrednost naložbe, ki bo z drugo stopnjo sklenjena do konca prvega četrtletja

1986, je 347 milijonov dinarjev. Tretjino sredstev so zbrali sami, tretjino je prispevala KB Maribor, 12 odstotkov Zavarovalna skupnost Triglav, ostale 18 odstotkov pa so združili sodelavci Planika Kranj, Koteks Tobus Ljubljana, MTT, ABC Pomurka in Inženiring biro iz Maribora.

Z računalnikom opravi en sam delavec v šestih urah toliko, kot so prej opravili trije v dveh dneh.

Petnajst let računalništva v Muri

Imam podatke, imam moč

Računalniki so postali tudi naš hit. In če ostanemo zvesti izročilu in če nas spomin ne vara, so prišli (do danes) vsi hiti k nam z zamudo. Prišli so izpeti in vsaj malo obrabljeni, kot ptiči, ki so jim pri nas še zadnje zabrnele glasilke, dokler... dokler se jim ni utrgal glas.

Računalniki in uspešnice pa se vendarle razlikujejo (najmanj) eni podrobnosti: prvi so kruh in voda sodobnega sveta, drugi pa ostra začimba, ki sicer prija, ni pa nujna. V »Muri«, Tovarni oblačil in perila v Murski Soboti, to dobro vedo že vsaj petnajst let. Če ne bi bilo tako, »pove direktor računalniškega centra tega velikega slovenskega podjetja Franc Žižek, »bi danes v Prekmurju še vedno tekla samo ena Mura.«

Nato mu postavim karseda običajno vprašanje: Kaj pa imate na računalnikih?

»Podatke, seveda, nešteto podatkov, ki so v zvezi s poslovanjem tovarne in tiste, ki so v neposredni zvezi s proizvodnjo. Prvi skupini pravimo poslovni računalniki, v katerih se zbirajo, obdelujejo in razpošiljajo podatki na mesta poslovnega odločanja. Na primer: realizacija dohodka delovne organizacije za določen dan, kupna moč nekakega naročnika, iz katere je moč sklepati (vsaj skvrno), koliko in kako drago konfekcija je sposoben priložiti, število bolniških izostankov — skratka, tu se zbirajo najrazličnejši podatki, ki podpirajo ves informacijski sistem Mure. Gre torej za obvladovanje, za pregled položaja. Kdor ima informacijo, nadaljuje Franc Žižek, »ima v svojih rokah veliko moč in veliko odgovornost.«

In kdo ima takšen pregled, me zanima dalje?

»Povsod tam, kjer je terminal (ekran s tastaturo), je nekdo, ki si zna s podatki, ki jih je oddal, pomagati — na primer delovodja, ki s pomočjo računalnika ugotovi, da delovna storilnost v njegovi delovni enoti pada. Kaj stori? Ko ugotovi, kje natančno se je zataknilo in zakaj se je zataknilo — ko ima torej pregled položaja, mora ukrepati. V roke direktorja pa se steka največ informacij: torej je po logiki direktor najbolj odgovorna oseba.«

— In kakšen je drugi tip računalnikov?

»To so procesni računalniki, ki so neposredno vključeni v proizvodnjo. Ti, na primer, krmilijo stroje, verige delovnih operacij — predvsem jih uporabljamo za pripravo, razmnoževanje in sestavljanje krojnih slik. Ti računalniki so resnično neprecenljivi, saj opravi danes en sam delavec po njihovi zašluzi v šestih urah toliko, kot so prej opravili trije v dveh dneh.«

Potem me Franc Žižek napoti k Danici Plemenitaš, ki vodi oddelke za avtomatsko izdelavo krojnih slik. Takoj mi pojasni, da je po zaslugi računalnika odpadlo neskončno risanje modelov za vsako velikostno številko — da torej zdaj modelar pripravi izhodiščno številko, na primer za ženski

kostim v velikosti 38, vložil v računalnik matematične podatke za to velikost (obseg pasu, dolžina krila, širina rokava, itd.), potem pa računalnik sam širi te kroje in daljša za vse ostale številke. »Ko imamo tako pred seboj vse krojne dele enega modela,« mi razloži Plemenitaševa, »jih je treba spraviti v čim bolj idealno medsebojno razmerje — torej v takšno, kjer bo ostanek blaga med robovi čimmanjši. Ko smo z izkoristkom zadovoljni (včasih je ta 85, včasih pa celo 90-odstoten), »fiksiramo« to podobo, to razporeditev posameznih krojnih slik, in ta »podoba« potuje naprej v prikojevalnico, kjer jo morajo seveda upoštevati, če želijo doseči predpisani izkoristek blaga

Tako prihranimo z računalnikom čas in material, kar pa ni v končnem seštevku nič drugega kot denar,« pojasni Plemenitaševa.

Za popolno obvladovanje poslovnega in proizvodnega dela bi rabili v Muri še 25 terminalov — 50 jih že imajo. In zakaj jih ne nabavijo še več? Ne zato, ker ne bi imeli denarja, ampak zato, ker zvezni zakon vsaj za letos prepoveduje vsakršen uvoz računalniške opreme. Če bi pa hoteli v Muri zamenjati staro računalniško opremo z novo, bi morali dobiti za to soglasje zveznega komiteja za energetiko in industrijo ter zveznega sekretariata za zunanjo trgovino. Na to soglasje pa je treba čakati kar dve leti...

Alenka Lobnik-Zorko

Med prvimi izvozniki obutve

Lilet — tovarna obutve Maribor se je razvila iz obrtne delavnice Vilka Blatnika, kjer so začeli delati že leta 1929. Sprva je 52 delavcev letno izdelalo približno 22.800 parov lahke ženske obutve. Tri leta po osvoboditvi je nastalo podružljeno čevljarstvo podjetje »Karo« (Karel Roglič), ki se je pridružilo Mestnemu čevljarstvu podjetju. Že po letu 1950 se je število zaposlenih povečalo na 73, ti pa so naredili okoli 32.527 parov razne obutve. Osem let kasneje so v Klavniški ulici 5 (sedanji Industrijski) zgradili nove proizvodne prostore. Tedaj se je začela mlada čevljarstva industrija prebijati na zunanje tržišče, na konvertibilno in klirinško.

Maja leta 1962 so spremenili ime podjetja v Lilet — tovarna obutve Maribor, ki je specializirana za izdelavo modne ženske obutve. Kratica LILET, ki pomeni — lično, lepo, elegantno in trpežno, zahteva tudi nove sodobne tehnološke premike. Zato že leta 1969 obnovijo strojno opremo v oddelku montaže ter uvedejo tekoči trak. Enako storijo čez dve leti v šivalnici.

Zdaj je v tovarni, kjer so po letu 1977 oblikovali tozde, zaposlenih 613 delavcev. Letno izdelajo 500 tisoč parov obutve, na tuje pa naj bi letos izvozili kar 240 tisoč parov modne ženske obutve, od tega polovico na Nizozemsko in v Zahodno Nemčijo. Za domači trg jih bo ostalo 310 tisoč parov. Poleg vseh vrst ženske obutve,

copat, ortopedskih čevljev, razne usnjene galanterije in tesnil, bodo po končani naložbi izdelovali še zgornje dele obutve.

Precej pozornosti namenja tudi kadrovanju. Skupaj z delavsko univerzo Maribor ter Srednjo tekstilno in obutveno šolo iz Kranja so v Mariboru ustanovili šolski oddelek za pridobitev poklica čevljarstva tehnika.

Od naložbe vsi veliko pričakujejo

Z večjo in sodobnejšo proizvodnjo v novih proizvodnih prostorih bodo delavci precej pridobili. V sedanjih razmerah resnično ni lahko delati, saj na začetku nihče ni pričakoval tolikšnega napredka, ki je že preselil prostorske in tehnične zmožljivosti. Kaj pomeni nova pridobitev, lahko najbolje ocenijo delavci sami.

Ivica Kirbiš — vodja oddelka šivalnice, v Liletu dela 33 let: »Razen prostorske stiske smo imeli še težave z zastarelo strojno opremo, primanjkovalo je nadomestnih delov in primerne kadra. Od nove proizvodne dvorane pričakujem predvsem boljše prezračevalne naprave, da ne bomo več delali v vročini, kjer je težko dosežati boljše delovne rezultate.«

Lidija Štampar, delavka na zagibalnem stroju, v Liletu 3 leta: »Delovne razmere v sedanjih prostorih so zelo slabe. Poleti je vroče, pozimi pa nas zebe. Nimamo dovolj prostorov za garderobe, manjka pa tudi obrat družbene prehrane.«

Majda Gumze

Ob 18. zlatarski razstavi v Celju

Zlatarji zlatijo zlato

Iz Madrida, sedeža mednarodnega poslovnega odbora zlatarjev, je v teh dneh prišlo nevsakdanje, zato pa drago-cenejše priznanje: plastika, ki jo podeljujejo najuspešnejšim, najprodnostnejšim članicam. Kako tudi ne, saj so Zlatarne Celje samo letos osemkrat povečale izvoz in so s svojimi 500 tisoč kosi nakita najmočnejša skupnost zlatarjev v Evropi. Takšen prodor v svet jim omogoča izredna zavzetost delavcev in oblikovalcev, saj je skoraj vsak četrti inovator.

Že skoraj dvajset let se Zlatarne Celje domačemu in tujemu kupcu predstavljajo z razstavami. Letošnjo so zožili samo na svoje izdelke, vsako drugo leto pa naj bi poskrbeli za mednarodno udeležbo. Kot so povedali vodilni delavci, letos nimajo težav z zlatom, ker dobro sodelujejo z rudarji v Bučinu, uspela pa je tudi akcija odkupa »starega« zlata, ki ga odkupujejo po dnevnih cenah v tridesetih svojih in sedemdesetih drugih trgovinah po Jugoslaviji.

V Celju poudarjajo, da so ti uspehi odraz ustvarjalnosti vseh delavcev in da so prav zato tako s kakovostjo kot sodobno obliko prvi v Evropi. Iz leta v leto povečujejo tudi izvoz v Združene države Amerike. Prav zaradi raznovrstne ponudbe in izredne kakovosti dobro teče tudi prodaja doma, s čimer so zajezili vse razpoložne črne borzno. Ob tem je zanimivo, da doma niso uspeli izdelati iz osemkaratnega zlata, po katerih tako radi segajo drugod po Evropi, ker je ta nakit za tretjino cenejši.

Nekaj več kot osemsto delavcev Zlatarni Celje pa ne oblikuje le nakita. Že vrsto let so inovatorji tudi pri zlatarski opremi in opremi za zobozdravstvo. Gre za kompleksno ponudbo, ki je pri nas doslej ni bilo. Kljub svobodnemu oblikovanju cen svojih izdelkov ne dražijo bolj od dvigovanja cene zlata na svetovnem trgu, ker menijo, da vseh svojih bremen, najhuje jih pestijo obrestne mere, ne morejo prevladati na ramena kupcev.

Da bi se še bolj približali željam kupcev, so letos razpisali natečaj »Oblikujte z nami«, da bi tako pritegnili tudi zunanje oblikovalce in vse, ki imajo nove zamisli. S tem bi se bolj popestrili ponudbo in poleg že na tržišču sprejete ideje o oblikovanju nakita po starih vzorih prislunili še mladim. Razmišljajo o takojmenovanem turističnem nakitu, ki naj bi tujcem kot spominček predstavljal našo deželo. Zaradi vse večje proizvodnje, v prvih mesecih letos so jo povečali za 18 odstotkov, razmišljajo tudi o organiziranem delu na domu. K sodelovanju so pritegnili slovensko zvezo paraplegikov, katere člani že uspešno izdelujejo različne verižice.

J. S.

Varčevanje na drobno nas ne sme zaslepiti

Kadarkoli tehtamo planske dokumente za tekoče in za prihodnje srednjeročno obdobje, se energetika kajpak znajde med prednostnimi dejavnostmi. Energetska politika se je, se in se bo še spreminjala glede na razmere na svetovnem trgu, naše energetske potrebe rastejo, devizno plačilni položaj ni rožnat in vse to zahteva nova, intenzivna vlaganja v slovensko energetiko. Naša republika je namreč z lastnimi viri kaj skromna. Če prej ne, smo to ugotovili ob omejenem uvozu nafte. Primanjkljaja nismo zmogli zapolniti ne z domačim premogom ne z električno energijo.

Za energijo torej že ugotavljamo, da je omejitveni faktor razvoja (prepiči lastni viri in plačilno bilančne možnosti). Ob teh dejstvih pridemo do tolikokrat ponovljene ugotovitve, da je stopnja razvoja gospodarstva krepko odvisna od našega odnosa do porabe vseh vrst energije.

Malce nerodno je, ker struktura industrijske proizvodnje, organizacija dela, tehnologije, promet, način urbaniziranja prostora, sistem gradnje in še marsikaj izvira iz obdobja, ko je bila energija poceni. Vemo, da je kar 38 odstotkov porabijo gospodinjstva. Od tega gre veliko za ogrevanje prostorov. Novi predpisi sicer zahtevajo dobro izolacijo, toda koliko stanovanjskih objektov je zgrajenih pred in koliko se mimo teh predpisov? Vemo le, da približno 100 kvadratnih metrov veliko stanovanje porabi danes za polovico manj energije, kot je za stanovanje, grajeno po predpisih spred treh let. Če sežemo še nazaj, je poraba manjša že za dvakrat.

To je le del. Kaj čudno se ob takšnih in podobnih razpravah počutiš, ko poslušaš o novih naložbah v dejavnosti, ki so največji porabniki energije — črna in barvna metalurgija, industrija cementa...

Nekaj je namreč res, z gospodarnim odnosom do energije se da marsikaj prihraniti. Po drobtincah, ki pa skupaj pomenijo neverjetno velike številke. To moramo ponavljati kar naprej. Ni pa odveč vprašanje, kaj storiti pri večjih stvarih. Kako spreminjati strukturo pa tehnološke postopke, kako prihraniti v večzmenskem delom, doseči večjo strokovnost pri naložbah? Varčevanje na drobno res ni od muh, ima pa svoje objektivne meje. Kot jo ima tudi cena našega proizvoda, da je le-ta še lahko konkurenčen na tujem trgu. Energijo dražimo, da je kaj, le koliko teh podražitev bo konkurenčnost še prenesla? Zgolj z ugašanjem žarnic verjetno ne bo slo.

Ciril Barjer

Rokovnik-priročnik za leto 1985 še boljši!

Delavska enotnost

30. septembra bo 4. sindikalno prvenstvo Slovenije v kolesarstvu za pokale Delavske enotnosti

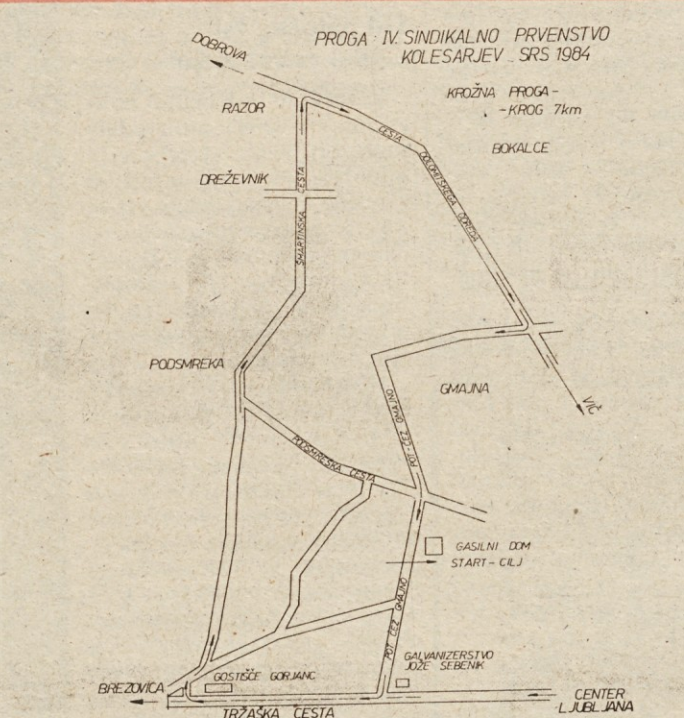
Kdo je najhitrejši delavec

Letošnja sezona množičnega kolesarjenja se sicer že nagiba v zaton, vendar bo zadnje nedeljo tega meseca še vedno dosegla enega izmed svojih vrhuncov: na 7 km dolgi krožni progi okoli ljubljanskih naselij Gmajna, Podsmreka, Deževnik in Bokalce bo tedaj 4. dirka za sindikalno prvenstvo Slovenije, nad katero je prvič prevzela pokroviteljstvo Delavska enotnost.

»Bravo za zamisel!« nas je pohvalil pomočnik zveznega kapetana jugoslovanske reprezentance Zvone Zanoškar in v isti sapi dodal: »Na tem startu se bodo zanesljivo pojavile ekipe iz vseh 23 »tovarniških« klubov, gotovo pa ne bo manjkalo tudi čet iz armade tistih biciklistov, ki se dan za dnevno vozijo s kolesom na delo. Prav tem bo treba zaploskati — ne glede na to, kako se bodo odrezali...«

Prolog se bo začel pred gasilskim domom Kozarje (Pot čez Gmajno) ob 10.30 s prestižnim tekmovanjem ljubljanskih organov za notranje zadeve, od 11. ure naprej pa si bodo dirke sledile po naslednjih kategorijah — **moški, do 30 let:** 7 krogov (49 km); **od 31 do 40:** 6 krogov (42 km); **od 41 do 50:** 5 krogov (35 km); **od 51 naprej:** 4 krogi (28); **ženske — do 30 let:** 3 krogi (21 km); **nad 31:** 2 kroga (14 km). Pravico nastopa imajo seveda vsi zaposleni delavci na območju Slovenije, zraven pa tudi upokojenci. (Brezposelnim bomo pogledali skozi prste!)

Vas zanimajo nagrade? Ker smo v tem olimpijskem letu ničkolikokrat slišali, da je tisto četrto in peto mesto najbolj nevhvalno, bomo mi podelili kolajne prvim petim; z

DA SE BOSTE LAŽJE ZNAŠLI — Po tej trasi bo 30. t. m. potekala 4. kolesarska dirka za pokale Delavske enotnosti.

sporočili, kako so se odrezali na 4. sindikalnem prvenstvu Slovenije v kolesarstvu. Skratka, za vsakogar bo nekaj...
Pa še to: zaradi zavarovanja proge, organizacije sanitetne službe in drugih takšnih pogojev (da o pokalih in medaljah ne govorimo) prireditelji nikakor ne moremo speljati prvenstva pod 10 starih milijonov. Zato bomo pobirali po 200 dinarjev štartnine. Brez zamer! Če vam bo pa kljub vsemu ostalo kaj denarja, si boste lahko dali duška na veselici, ki jo prav naši dirki na čast prirejajo domači gasilci.

D. K.

Nova delovna zmaga delavcev Gorenje Muta

Delavci tožda Proizvodnja sive litine Vuzenica delovne organizacije Gorenje Muta so 5. septembra slavili pomembno delovno zmago. S priložnostno slovesnostjo so odprli povečane in posodobljene zmogljivosti litarne sive litine. Z naložbo, ki je veljala okrog 220 milijonov dinarjev, pri čemer so nekaj prispevali tudi kupci ulitkov, so v Vuzenici začeli proizvodni proces, povečali zmogljivost za proizvodnjo sive litine za petino oz. na 12.000 ton letno ter izboljšali delovne razmere zaposlenih. Nova talilnica bo omogočila izdelavo zahtevnejših ulitkov, z njimi pa se bo Gorenje Muta še odločneje usmerila tudi na zahtevna zahodnoevropska tržišča.

Marijan Lipovšek
Slika: Hinko Jerčič

Predstavitev zelenega programa Gorenja

Od 5. do 9. septembra je bila na Muti vsakomur predstavitev zelenega programa sestavljene organizacije združenega dela Gorenje z naslovom »Sreča v zelenju in cvetju«.

Številni obiskovalci in poslovni sodelavci Gorenja so se lahko prepričali, da se ta poslovni sistem vključuje v uspešno pridelavo za večjo pridelavo hrane in njeno delovanje ter za sodobno urejeno bivalno okolje. Posebna pozornost je veljala novostim: ročni in priključni sejalnici, drobilniku oreanskih ostankov z izpopolnjenim režilnim sistemom, samohodni parkovni kosilnici s pobiralno napravo, komunalnemu čistilniku turbo izvedbe, prenovljenemu enosmernemu traktorju z lesenimi za delo v snegu, izdelkom Gorenja Muta, izpopolnjenim jastim za govedo in koritom za prašiče iz Dolopola, izdelku Gorenje Notranja oprema ter izpopolnjenim izvedenkom opreme za hlajenje mleka z napravami za segrevanje vode, izdelku Gorenje Fecro.

V Fructalu so postavili na cesto štiri delavce, češ da so prodajali konkurenci tehnične izboljšave in inovacije

Misliš, da si Krištof Kolumb

Na vprašanje, če so izključitve utemeljene, bo seveda moralo odgovoriti sodišče

Začnimo z najbolj svežimi podatki, ki se zde nekaterim v Fructalu, predvsem pa prizadejnim, še vedno skorajda neverjetni: štiri inovatorji, to so Maverič, Žigon, Rovani in Vrtovec, so kar na hitro prešli suspenze, direktor temeljne organizacije Fructa Silvo Lokar pa je po vsem tem zaprosil delavski svet za prekinitev delovnega razmerja. Kaže, da mu je razmer, predvsem pa medsebojnih odnosov v tem delovnem kolektivu dovolj.

No, naj bo tako ali malo drugače. Zadjno bo vsekakor reklo sodišče. Pa tudi drugi bodo morali povedati svoje. Med drugim družbeni pravobranilec in člani komisije za pritožbe pri Skupščini SR Slovenije, ki so s primerom krojenja pravice in človeških usod v ajdovskem Fructalu že seznanjeni.

Pravilnik o nagrajevanju inovacij je bilo potrebno zmanjšati

Začnimo torej s pripovedjo Bojana Vrtoveca, dosedanjega planerja vzdrževanja, ki so mu te dni, ko je bil na rednem letnem dopustu, odgovorni v Fructalu po enajstih letih vestnega in uspešnega dela pokazali vrata:

»Da človeška zavist ne pozna meja, sem se kot inovator že dobro prepričal na lastni koži. Namesto da bi bili vsi veseli tehničnih izboljšav, s katerimi smo prihranili težke milijone in tudi delovna mesta, smo inovatorji začeli dobivati nizke udarce. Pred mnogimi leti sva se s prijateljem Angelom Žigonom dokopala do tehnične izboljšave oziroma inovacije, s katero smo prihranili kar 3 milijone dinarjev in deset delovnih mest. Vedela sva, da nama pripada nagrada, toda pot do nje je bila vse prej kot prijetna. Pred nama so namreč skrivali pravilnik, in vodje vzdrževanja Egon Marša se v Fructalu ne kaže izpostavljati.

Tudi po pripovedovanju pravnik Boris Ambrožič in vodje vzdrževanja Egon Marša se v Fructalu ne kaže izpostavljati. Pred nama so namreč skrivali pravilnik, in vodje vzdrževanja Egon Marša se v Fructalu ne kaže izpostavljati. Pred nama so namreč skrivali pravilnik, in vodje vzdrževanja Egon Marša se v Fructalu ne kaže izpostavljati.

K temu naj še dodam, da smo inovatorji predlagali svoji delovni organizaciji, na podlagi svojih izkušenj in znanja. Se precej inovacij. Med drugim smo se zavzemali tudi za izdelavo novega pakirnega stroja doypack, s katerim bi krepko povečali zmogljivost, prihranili pri uvozu in precej zmanjšali število delovnih mest. Pa so bili vsi naši predlogi kot bob ob steno. Se odgovora nanje nismo dobili, kaj šele spodbude, da bi čim hitreje zavihali rokave...«

Kaznovani za pomoč Hepoku

Dobro ga seže v deveto vas, pravi pregovor. Zato ni nak-

ljučje, da se je raznesel glas o sposobnih delavcih iz Ajdovščine daleč po državi. Segel je celo v daljni Mostar, v delovno organizacijo Hepok. Tu je namreč prišlo zaradi dotrajanosti strojev do zastoj v proizvodnji, in ker si sami niso znali pomagati, so prosili za pomoč Bojana Vrtoveca, Alojza Rovana in Angela Žigona iz ajdovskega Fructala. Fantje so vzeli redni letni dopust in se odpravili v Mostar.

»Tovarna Hepok ima stroj doypack, ki se razlikuje od našega v Fructalu, saj je bil kombinacija polnilnice in stroja za izdelovanje vrečk,« pripoveduje Vrtovec. »Stroj smo razstavili in iz enega napravili dva. Enega za izdelovanje vrečk in enega za polnjenje. Pri tem smo vgradili nove nadomestne dele, ki smo jih izdelali sami in ki bi jih lahko napravil marsikdo. O kakšni inovaciji pri tem ni govora. Svoje delo v Hepoku smo uspešno opravili, saj predelana stroja, za katera lahko trdim, da sta unikata, dobro delujeta. To in pa podobna pomoč delovni organizaciji Vital pri Celju, pa je pri vodilnih v Fructalu izbila sodu dno. Generalni direktor nas je obtožil, da smo konkurenci prodajali Fructalovo znanje ter vnovčevali inovacije, kjer jih ni bilo smeli. Potem je samopravna delavska kontrola po hitrem postopku, saj je imela navodila, napisala suspenze, ki jih pa direktor temeljne organizacije Fructa ni hotel podpisati. Kasneje jih je moral, nakar je tudi sam zaprosil za prekinitev delovnega razmerja. Seveda se s temi stvarmi ne mislimo sprijazniti. Zgodila se nam je krivica, do katere pa ni prišlo tako zelo na hitro. Ozadje ima precej globoke korenine,« je poudaril Bojan Vrtovec, ki je zdaj, kot tudi trije njegovi sodelavci, na cesti.

Tudi po pripovedovanju pravnik Boris Ambrožič in vodje vzdrževanja Egon Marša se v Fructalu ne kaže izpostavljati. Pred nama so namreč skrivali pravilnik, in vodje vzdrževanja Egon Marša se v Fructalu ne kaže izpostavljati. Pred nama so namreč skrivali pravilnik, in vodje vzdrževanja Egon Marša se v Fructalu ne kaže izpostavljati.

»Ob prvem četrtrletju smo zabeležili 70 milijonov izgube in se razumljivo vprašali, kje so razlogi za tako poslovanje. Odgovora nismo dobili. Morali smo se zadovoljiti z obljubo, da ob strokovni kolegij pripravil program ukrepov za uspešnejše poslovanje. Ko je bil program končan in predstavljen samoupravnemu organu, smo imeli nanj vrsto konkretnih pripomb, saj ni zagotavljal potrebne razvoja delovne organizacije. Bil je nestrokovno pripravljen in predvsem presplošen. Zato smo člani kolektiva predlagali nekatere spremembe, s katerimi bi zmanjšali zastoj v proizvodnji. Predlogov smo imeli blizu dvajset. Bili smo jih celo

Namen predlaganih kadrovskih sprememb je predvsem izboljšanje kakovosti dela in da bi čimbolje izrabili vse kadrovske in uslovne potencialne za čimboljše rezultate.

Drugi namen je usposabljanje delavcev za opravljanje več različnih del in nalog. S tem bi odpravili kronično slabost, ko ugotavljamo, da nimamo usposobljenih ljudi za opravljanje različnih del in nalog, torej nimamo zamenjave, ko delavci odidejo, denimo v pokoj itd.

Tretji namen pa je usposabljanje delavce doma, in dajati možnost napredovanja, predvsem mladim kadrom.

Program smo začeli v nekaterih delih izpolnjevati takoj, v nekaterih pa so bile potrebne še nekatere samoupravne spremembe oz. nekatere akte.

Iz tedaj neznanjih vzrokov so se pri uresničevanju kadrovskih sprememb, predvsem v službi vzdrževanja, pojavila negotovost. Kljub temu da so nekateri tovariši (med njimi Egon Marša) govorili, da je treba jo službo okrepiti, so ob predlaganih spremembah za nove moči strojni inženir, elektrotehnik, gradbeni delovodja temu nasprotovali.

Po intenzivnem iskanju vzrokov se je ugotovilo, da so tovariši Franko Maverič, Bojan Vrtovec, Angel Žigon in Alojz Rovani usposabljali stroje pri naših neposrednih konkurenčnih organizacijah, za kar so dobili precejšnjo sredstva (v enem primeru po 300.000 din vsak udeleženec).

Na zahtevo samoupravnih delavskih kontrole je bil za vse imenovan izrečen suspenz ter uveden disciplinski postopek. Disciplinska komisija je tudi izrekla ukrep prenehanja delovnega razmerja.

Glede očitkov, da se v delovni organizaciji zavira inovacijska dejavnost, samo ta konkreten primer:

Ponudili so, da bi izdelali stroj za zapiranje kozarec. Postavili so ceno 1.500.000 din neto za delo, poleg tega naj bi TOZD nosila še vse ostale stroške (material, prispevki). Izračun je pokazal, da bi ta stroj stal 5.070.000 din. Enak stroj, ki sicer ni bil nov, je bil nabavljen pri Saturnu v Ljubljani za 2.500.000 din. Iz uvoza bi pa enak stroj z garancijo, da bo deloval — večji okoli 4.300.000 dinarjev.

Pripadnost delovni organizaciji, kjer imenovani tovariši združujejo delo, se odraža tudi v tem, da so oni in še nekateri drugi (skupaj 8) zahtevali od DS TOZD »FRUCTA«, naj jim dovoli opravljanje popoldanske obrti kovinarske stroke. Obrazložili so, da bi v popoldanskem času tudi v »Fructalu« opravljali popravila strojev in remontne! Delavski svet takih zahtev ni ugodil.

Podobne stvari bi lahko še našteval, menim pa da so te navedeno dovolj jasno popopstri razmišljanja na srečo majhnega števila naših sodelavcev.

Glede odgovodi direktorja TOZD »FRUCTA« Silva Likarja pa samo to: tovariši Silvo Likar je vsekoli sodeloval pri pripravi Programa ukrepov za opravljanje motenj, ki so nastale v I. trimesečju. Predlagal je rešitve in kadrovske spremembe, ki so bile v glavnem vse sprejete, v vseh zadevah je bilo doseženo soglasje. Moramo pa poudariti, da se pozneje ni vključeval v izpolnjevanje programa ukrepov, tako kot bi se moral kot direktor temeljne organizacije, ampak je množično usprotoval.

Če so potrebne še dodatne informacije, vam jih lahko posredujem, vsekakor pa bi bilo koristno in tudi željeno, da bi se od vsega začetka sodelovali z vsemi odgovornimi in ne samo nekaterimi člani kolektiva. Le tako bomo lahko strojni inženir, elektrotehnik, gradbeni delovodja temu nasprotovali.

Po intenzivnem iskanju vzrokov se je ugotovilo, da so tovariši Franko Maverič, Bojan Vrtovec, Angel Žigon in Alojz Rovani usposabljali stroje pri naših neposrednih konkurenčnih organizacijah, za kar so dobili precejšnjo sredstva (v enem primeru po 300.000 din vsak udeleženec).

Pismo vodstva Fructala

V zvezi s tem se je v našem uredništvu oglasil Franc Batagelj, vodja delovne skupnosti skupnih služb v Fructalu. Dejal je, da so stvari v kolektivu nekoliko drugačne, kot so jih prikazali naši sogovorniki, in da moramo zato, če želimo zvesti »objektivno resnico«, približati tudi drugi strani. To smo želeli tudi mi. Zato smo prosili tovariša Batagelja za pismo izjavo o zadregah v Fructalu, ki jo objavljamo brez kakršnihkoli vsebinskih popravkov:

»Delovna organizacija je zaključila I. trimesečje 1984 z izgubo v vseh temeljnih organizacijah. Na obravnavi periodičnega obračuna, 24. aprila, je delavski svet delovne organizacije sprejel sklep, da je treba pripraviti program ukrepov za odpravo motenj v poslovanju.

Podobne oziroma enake sklepe so sprejeli tudi delavski sveti temeljnih organizacij ter zbori delavcev.

Kolegij je pripravil program ukrepov ter ga predložil v obravnavo družbenopolitičnim organizacijam in samoupravnim organom. Družbenopolitične organizacije so program ukrepov obravnavale in ga ocenile za dobrega. Delavski svet ga je sprejel na seji 6. 6. 1984, nakar so ga sprejeli tudi delavski sveti temeljnih organizacij.

Program zajema:

- ukrepe za izpolnitev plana in za povečanje produktivnosti
- ukrepe na področju nabave, prodaje, zaloga in cen
- ukrepe na področju financiranja
- ukrepe na področju kakovosti
- začasne organizacijske ukrepe in ukrepe na področju kadrovskih sprememb.

Kadrovske spremembe naj bi predstavljale le začetek dolgoročnega procesa kadrovske politike.

Namen predlaganih kadrovskih sprememb je predvsem izboljšanje kakovosti dela in da bi čimbolje izrabili vse kadrovske in uslovne potencialne za čimboljše rezultate.

Drugi namen je usposabljanje delavcev za opravljanje več različnih del in nalog. S tem bi odpravili kronično slabost, ko ugotavljamo, da nimamo usposobljenih ljudi za opravljanje različnih del in nalog, torej nimamo zamenjave, ko delavci odidejo, denimo v pokoj itd.

Tretji namen pa je usposabljanje delavce doma, in dajati možnost napredovanja, predvsem mladim kadrom.

Program smo začeli v nekaterih delih izpolnjevati takoj, v nekaterih pa so bile potrebne še nekatere samoupravne spremembe oz. nekatere akte.

Iz tedaj neznanjih vzrokov so se pri uresničevanju kadrovskih sprememb, predvsem v službi vzdrževanja, pojavila negotovost. Kljub temu da so nekateri tovariši (med njimi Egon Marša) govorili, da je treba jo službo okrepiti, so ob predlaganih spremembah za nove moči strojni inženir, elektrotehnik, gradbeni delovodja temu nasprotovali.

Po intenzivnem iskanju vzrokov se je ugotovilo, da so tovariši Franko Maverič, Bojan Vrtovec, Angel Žigon in Alojz Rovani usposabljali stroje pri naših neposrednih konkurenčnih organizacijah, za kar so dobili precejšnjo sredstva (v enem primeru po 300.000 din vsak udeleženec).

Na zahtevo samoupravnih delavskih kontrole je bil za vse imenovan izrečen suspenz ter uveden disciplinski postopek. Disciplinska komisija je tudi izrekla ukrep prenehanja delovnega razmerja.

Glede očitkov, da se v delovni organizaciji zavira inovacijska dejavnost, samo ta konkreten primer:

Ponudili so, da bi izdelali stroj za zapiranje kozarec. Postavili so ceno 1.500.000 din neto za delo, poleg tega naj bi TOZD nosila še vse ostale stroške (material, prispevki). Izračun je pokazal, da bi ta stroj stal 5.070.000 din. Enak stroj, ki sicer ni bil nov, je bil nabavljen pri Saturnu v Ljubljani za 2.500.000 din. Iz uvoza bi pa enak stroj z garancijo, da bo deloval — večji okoli 4.300.000 dinarjev.

Pripadnost delovni organizaciji, kjer imenovani tovariši združujejo delo, se odraža tudi v tem, da so oni in še nekateri drugi (skupaj 8) zahtevali od DS TOZD »FRUCTA«, naj jim dovoli opravljanje popoldanske obrti kovinarske stroke. Obrazložili so, da bi v popoldanskem času tudi v »Fructalu« opravljali popravila strojev in remontne! Delavski svet takih zahtev ni ugodil.

Podobne stvari bi lahko še našteval, menim pa da so te navedeno dovolj jasno popopstri razmišljanja na srečo majhnega števila naših sodelavcev.

Glede odgovodi direktorja TOZD »FRUCTA« Silva Likarja pa samo to: tovariši Silvo Likar je vsekoli sodeloval pri pripravi Programa ukrepov za opravljanje motenj, ki so nastale v I. trimesečju. Predlagal je rešitve in kadrovske spremembe, ki so bile v glavnem vse sprejete, v vseh zadevah je bilo doseženo soglasje. Moramo pa poudariti, da se pozneje ni vključeval v izpolnjevanje programa ukrepov, tako kot bi se moral kot direktor temeljne organizacije, ampak je množično usprotoval.

Če so potrebne še dodatne informacije, vam jih lahko posredujem, vsekakor pa bi bilo koristno in tudi željeno, da bi se od vsega začetka sodelovali z vsemi odgovornimi in ne samo nekaterimi člani kolektiva. Le tako bomo lahko strojni inženir, elektrotehnik, gradbeni delovodja temu nasprotovali.

Po intenzivnem iskanju vzrokov se je ugotovilo, da so tovariši Franko Maverič, Bojan Vrtovec, Angel Žigon in Alojz Rovani usposabljali stroje pri naših neposrednih konkurenčnih organizacijah, za kar so dobili precejšnjo sredstva (v enem primeru po 300.000 din vsak udeleženec).

Privatizacija?

Pravice, ki jih imamo delavci na področju inovacijske dejavnosti, načelno pripadajo vsem, zavite pa so seveda v številne niti samoupravnih aktov in zapleteno pajčevino medsebojnih odnosov, ko je treba iz norm dobiti tudi konkreten dinar. V tem našem primeru je osrednje nejasno vprašanje, kaj vse je poslovna tajnost, saj bi širše gledano primer, ki ga opisujemo, onemogočal komurkoli, tako zdravniku kot znanstveniku pa tudi novinarju ali vsakemu vzdrževalcu opravljati podobno delo, kot ga opravlja na svojem delovnem mestu, še honorarno v drugem ozdu ali pri zasebniku. Ob tem, ko ho sodišče združenega dela opredeljevalo pravice teh delavcev, bo treba misliti tudi širše na razne oblike privatizacije oziroma okoriščenja s položajem pri delu za zasebne namene, česar je v naši družbi kar precej.

Obtožbe na račun delavcev in pojasnila o uspešnem sanacijskem programu, ki jih je s strani »odstva« delovne organizacije zapisal Franc Batagelj, je seveda treba sprejeti še v okviru samoupravnih organov in DPO. Menimo, da ni prav, da prizadeji delavci in vodstvo ostajajo vsak na svojih pozicijah, da se kljub temu, da problem poznamo že dober mesec, ni nič premaknilo in da se vnaprej trdovratno branimo svoje pogledje. Za nas je skrajšaja nerazumljivo, da so pogledi na ta vprašanja tako diametralno nasprotni in da ni upanja, da se bi zadevi odkrito pogovorili v sindikatu, ZK in samoupravnih organih.

Objava mnenj in stališč enih in drugih pa naj bi po našem mnenju le pripeljala do pogovora in dogovora.

Priljubljeni uresničiti v popoldanskem času, pa nam na vse to kolegij še odgovora ni privoščil,« pripoveduje Egon Marša. »Kasneje sem sam stopil do generalnega direktorja in mu še enkrat podrobno razložil naše predloge za učinkovitejšo poslovanje. Omenil sem mu tudi potrebne kadrovske okrepitve, pa je, kot že tolikokrat doslej, vse ostalo le pri besedah.«

In tako so delegati morali še tretjič zapored glasovati za predlagane ukrepe kolegija in ga končno, čeprav neradi, podpri.

Temu naj bi sledile najrazličnejše prerazporeditve, ki so jim delavci dolgo kljubovali, pa se je konec koncev izkazalo, da so tudi v tem primeru brez moči. Za pomoč pa so poprosili predstavnik občinskega sindikalnega sveta in družbenega pravobranilca. Njegova namestnica je našla v samoupravnem sporazumu, po katerem naj bi v Fructalu prerazporedili blizu 40 delavcev, precej nezakonitosti, zato je, razumljivo, predlagala razveljavitev akta.

O tem, da bo imelo sodišče v svo stvarjo še precej dela, ni dvoma. Visoko pa bodo morale zavihati rokave tudi družbenopolitične organizacije in v prvi vrsti poskrbeti za varstvo zakonitosti.

Andrej Ulaga

Združeni!

levi in desni
vsi bodo našli svojo sredino
južnjaki in severnjaki
vsi bodo ponosni na svojo vedrino
vzhod bo zahodu
roko podal
bogot bo revnemu
posteljo postlal

TISTO KAR MI VLIVA STRAH
IN ME HKRATI OD NJEGA OSVOBAJA
JE ZAVEST DA SREDI SKRAJNE GROZE
OBSTAJA BOŽANSKI ZANOS KI VEČNO
TRAJA

vem da bodo moje ideje končne sprave
skušal zjebat na vse načine

Le čemu malodušen konec sicer kar biblijskega
besedila Petra Lovšina, ki ga kani s svojimi Pan-
krti šele zapeti?

»Kar takoj se zmenimo. Besedila rokovega komada ni moč tolmačiti tako, kot denimo govora kakšnega politika. Stvar občutiti, jo zapojati in poslušalci jo spet občutijo vsak po svoje.

Če pa vendar, tolikšne resigniranosti spet ni. Fura, ki jo zdaj šibam, je pozitivna orientacija. Moja oseba. Če bi jo teoretično presnel na naš čas, bi sredi današnje groze le videl božanski zanos. Rešitve je!«

Misliš resno? V zanosu, nogometu, ženskah...? »Ja, precej v naši družbi se jih je posvetilo tem elementom. Morda družini kot edini celici, kamor se spleča kaj dajat. Morda skrajnemu individualizmu.

Hecno, da prav v socializmu prihaja do takšnih variant, da se človek mora zaprt sam vase ali pa v fustal, pijačo, ženske. Ali pa v obrt, dobičkarstvo, švec, šminko. Le tako misli, da lahko prosperira.

A veš, da je v socializmu možno celo to, da ima človek vse klasične pravice buržuja, nima pa klasičnih državljanških pravic?! Mirno lahko grabi milijarde, tlači družbene denarce v svoj žep, pa ne bo najejal. Bo pa hitro in močno zaradi svojih povsem osebnih tež. Saj to so prave tragedije, ta množica izbljudenih posameznih bitk proti močnejšem, birokraciji...«

So to reči, ki jim v »Združenih« praviš »sredi skrajne groze«?

»No, pa reciva, da so to pretirane besede, kot so pretirane tiste o božanskem zanosu.«

Pretirane besede se lahko rodijo le iz pretiranih reči — razen če človek? To pa menda ni tvoja navada.

»Bom natančen: če ti nimam službe, je to zate groza. Zame, ki službo imam, je pa kriza. Jaz iz krize vidim pot, kar je verjetno spet subjektivno. Glej, ne morem trditi, da gremo v totalitarizem, ker bi za to potreboval temeljito sociološko študijo. In ne trdim, da gremo v anarhijo — iz istega vzroka. Čutiš pa lahko eno ali drugo.«

Prej si dokazoval, da je nevarno izražati celo takšno povsem osebno čutenje. Si to nevarnost spoznal v odnosu politike do tega, kar počnete Pankrti?

»Čudno, a ne? Toda politika je do nas dovolj konstruktivna. Vsaj slovenska.«

Res konstruktivna ali zgolj tolerančna?

»Imaš prav, dosti tolerantna. Saj drugače že ne gre več. Alternativna scena je toliko močna, da ima svoj prostor. Sicer je pa toliko raznih tipov po raznih forumih, da je medijska kontrola zagotovljena.

Nekaj pri tem se mi zdi izredno nevarno. Da lahko počnem, kar počnem, je odvisno le od trenutne dobrohotnosti posameznikov. Če stopim čez njihov rob, ne čez rob naših osnovnih dokumentov, sem oplen. Zaradi samovolje odločujoč posameznikov Lajbah ne smejo niti sanjati, da bi dobili v Ljubljani koncert. Pa za to ni nobenega pravega vzroka. Tako je pač, kot kakšna knjiga ne izide, kakšen film ni posnet...«

Zakaj le? Iz strahu? Koga, pred čem?

»Ljudi a priori jemljejo kot sovražnike. Bojijo se jih. Zakaj, pa res ne vem. Pesnik avtorja ne bo delal državnega udara. Razumem državo, da se varuje, ta strah pred denimo verbalnim deliktom pa je povsem brez veze.«

Je čisto brez veze? Enkrat sem videl nastop Pankrtov. Tam ste močni kot hudič, povezani s publiko. Imel sem občutek, da bi vse razbili, če bi jim z odra to zakrtil.

»Daj, daj, rok je ventil. Rok je medij, ki ti da največ možnosti, da se izraziš. Publika to čuti. Čuti tvojo voljo, da nisi tiho, da nisi pasiven. Zato ti sledi. Mladim to veliko pomeni. Se sploh dandanes, ko se čutijo utešene. Po ehriplaz egalitarnim, v katerega jih zapira usmerjeno izobraževanje in vse stranje. Po drugi plati pa z elito, ki jo vidiš okoli sebe. Dvojna morala. Poslušaj me, a ne glej, kaj delam. Ob vseh pridigh muljarja strmi nad zafuranimi milijardami, nad strahotno korupcijo takšno in drugačno, zvežami, nad tem, da gremo ob lepih besedah teh, ki so si mehko postlali, nazaj. Zgraža se nad vse ostrejšimi socialnimi razlikami, ki jih opravičujejo z lajno sme smemo zaiti v uravnilovko...«

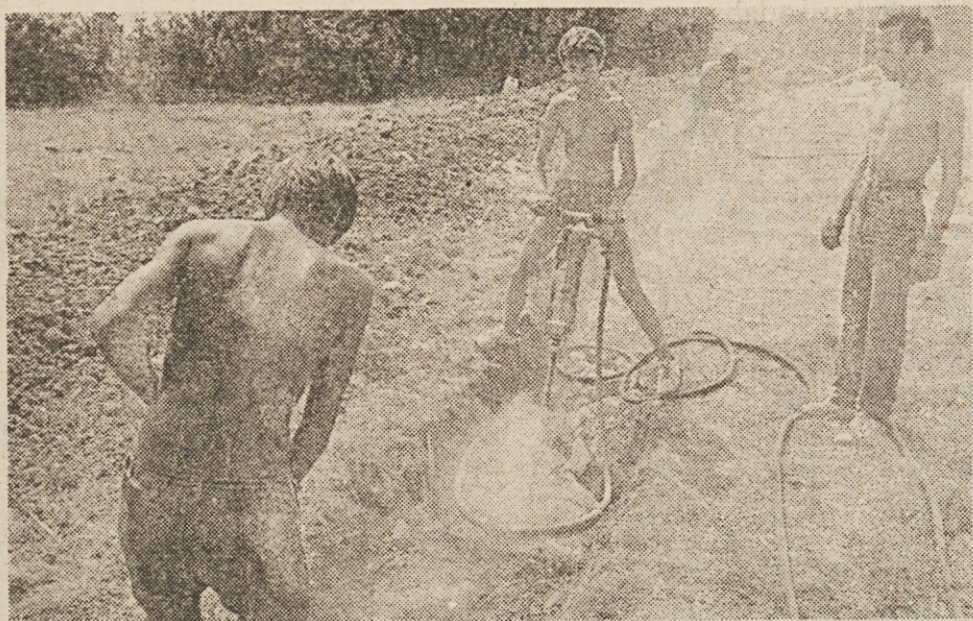
Elita se kropi vsem na oči, a vendar brez strahu. Oh, prav, da ne bo mogel v šolo, ker ata nima denarja, da bo brezposlen, brez stanovanja. V nekem komadu pojemo »Če ne morete naprej, izstopite iz te igre čimprej.«

Vidiš, tega ne maram. Saj me ne moti toliko vilo, čeprav vem, da ni zrasla iz plače, pa limuzina pa to, če se kdo že hoče furat...«

»Otpotujem na dopust na Etruro. Moji me pa...«

»Kolega dviga s parolami, glasno pa v blato tišči.«

Ciril Brajer

Mladi kritično o mladinskih delovnih akcijah

Akcije so potrebne — vendar drugačne

Ko se konča brigadirsko poletje, ko mladi pospravijo krampe in lopate, se poslovijo z obljubo, da se prihodnje leto spet vidijo, se začne razčlenjevanje brigadirskega dela.

Zanj so značilne vsako leto enake ugotovitve: da so brigadirji dobro delali, da so norme v glavnem presegli, da so družbi prihranili na desetine in desetine milijonov dinarjev, da pa je bilo na akciji manj brigadirjev, kot so na začetku načrtovali, da so bile brigade slabo pripravljene, da zanimanje za akcije med študenti pada, med brigadirji je vse manj mladih delavcev, ki pridejo v brigade na počitnice in ne gradit nerazvito območje, da se delo na zveznih akcijah v drugih republikah razlikuje od slovenskih in da to mlade še posebej moti.

Takšne in podobne so ugotovitve tudi letošnje mladinske poletne politične šole v Mariboru, kjer je skupina mladih iz vse Slovenije sodelovala na sekcijskem pogovoru o delovnih brigadah.

V prvi izmeni letošnjih akcij jih je od osemsto brigadirjev kar tristo manjkalo. Mladi so ugotavljali, da za to niso krivi samo mladinci v centrih MDA pri občinskih konferencah ZSMS, pač pa tudi druge družbenopolitične organizacije. Čeprav so tako ZKS kot SZDL in sindikati podpisniki družbenega dogovora o pospeševanju mladinskega prostovoljnega dela, pa razen tega, da so dokument podpisali in dali mladim moralno podporo, niso nič naredili. Sindikat naj bi s široko akcijo omogočil, da bi lahko odhajali na delovišča tudi mladi delavci. Že res, so se strinjali udeleženci pogovora, da je stabilizacija in da je potreben vsak delavec na delovnem mestu, a da bi zato propadlo podjetje, ker bi recimo mlada šivilja šla v brigado, ne bo držalo. Nič boljše ni bilo v šolah, učiteljski zbori so tiste, ki so želeli v prvo izmeno in bi zato morali nekoliko prej končati pouk, obravnavali kot lenuhe, ki se izmikajo šoli.

Mladi so zato v svojih sklepih poudarili, da bodo morale družbenopolitične organizacije v širšem okolju narediti veliko več kot doslej, če bodo želele, da brigade ostanejo. Najlažje je, pravijo mladi, delovne akcije ukiniti, zavedamo pa se, da jih družba potrebuje.

Velik problem je tudi vrednotenje prostovoljnega dela. Kljub številnim dogovorom in zagotovitvam, da bodo šole priznale delo na akcijah za delovno prakso, učitelji to pozabljajo. Zato si mladi nabirajo delovne izkušnje za tovarniškimi stroji. Vzrok za krizo delovnih akcij oziroma pomanjkanje brigadirjev pa je tudi naš družbenoekonomski položaj. Preveč mladih

namreč mora čez poletje delati za plačilo.

Precej je bilo slišati tudi o pomenu mladinskega prostovoljnega dela. V Jugoslaviji se organizirajo po dveh načelih: v Sloveniji je osnova solidariteta, kar pomeni, da brigadirji delajo na manj razvitih območjih; drugod pa velja ekonomsko načelo. Brigade oziroma akcije delujejo kot majhne delovne organizacije s čez vse leto zaposlenimi člani štaba. To so v glavnem nekdanji mladinski funkcionarji. Te brigade se same vzdržujejo in zato ne delajo tam, kjer bi bilo najbolj potrebno, pač pa tam, kjer več zaslužijo. Zato je na takih deloviščih precej več tekmovalnega duha, primanjkuje pa časa za družbene aktivnosti in družabno življenje, ki naj bi bilo še vedno ena najpomembnejših prvin MDA. Ker pa na slabe odnose vpliva tudi želja po čimvečjem številu priznanj, slovenski brigadirji predlagajo, naj bi jih ukinit. Pri akcijah v drugih republikah mlade moti tudi sistem organiziranja. Zaradi profesionalno zaposlenega štaba tam samoupravljanja skoraj ni. Če k temu dodamo še precej težka gradbišča in drugo težko prehrano, potem je skoraj razumljivo nezadovoljstvo brigad, ki se vračajo v Slovenijo. Žal to vpliva tudi na odločitve, ali bo mladinec še šel kdaj v brigado ali ne. Pa ne samo on, pač pa tudi mladi iz njegovega okolja. Pripovedovanja brigadirjev o življenju so namreč še vedno najbolj učinkovita oblika obveščanja.

Zato bo treba nameniti več pozornosti informiranju, vendar, kot je poudaril Tone Anderlič, vodja centra za MDA pri RK ZSMS, pravemu obveščanju. Zadnji čas je, da se začnemo zavedati, da MDA niso počitniške kolonije, kjer se da dobro in poceni preživeti dopust. Akcije so težke in naporene, vendar bi imeli več stalnih brigadirjev,

če bi mlade seznanili z resničnim pomenom akcij in življenjem v njih.

Mladi se zavedajo, da vprašanje prostovoljnega dela sami ne bodo mogli rešiti. Menili so, da so ena od oblik organiziranja brigad tudi delovni tabori in specializirane brigade. Predlagali so, naj bi bile brigade sestavljene tudi po interesih mladih, recimo športnikov, tehnikov, tabornikov. V take brigade bi potem prihajali vsi mladi, ki imajo skupna hotenja, kar bi gotovo izboljšalo delovno moralo in omogočilo zanimivejše popoldansko življenje.

Ko so mladi govorili o brezposelnih mladincih in njihovi udeležbi na akciji, so menili, da bi bilo prav, če bi jim ta čas šteli v delovno dobo. Tako bi bili vsaj delno izenačeni z mladimi delavci, ki jim v tem času teče delovna doba. V mladinskih in drugih družbenopolitičnih organizacijah naj bi imeli njihov natančnejši seznam in jih skušali tudi drugače aktivirati. Tako naj bi si pridobili tudi prednost pri sprejemu na delo.

Ob koncu posveta so se dogovorili, da bodo v MDA v kratkem pripravili problem-sko konferenco o MDA, kjer naj bi na vsa vprašanja dobili tudi odgovore. Vsi pa so bili enotnega mnenja, da so delovne akcije v takšni ali drugačni obliki potrebne in da jih je treba razvijati tudi v prihodnje.

Asja Matjaž

Rokovnik-priročnik za leto 1985 še boljši!

Delavska enotnost

Razvoj Slovenije v stabilizacijskih razmerah (5)

Razvite dohitevati, vendar ne za vsako ceno

Pripravlja: Vinko Blatnik

Zlasti veliko zanimanja so v razpravi vzbudile besede **Janeza Stanovnika**, dolgoletnega preučevalca in dobrega poznavalca mednarodnih ekonomskih odnosov in tokov. Med drugim je rekel:

— Ugotovitev, da bo svet v naslednjih 15 letih doživel globoke tehnološke in strukturne spremembe, je točna. Dogaja pa se tudi nekaj drugega od tega, kar smo pričakovali. Amerika pravkar doživlja korenito notranje tehnološko presnavljanje: še vedno dela z manj kot 80-odstotnimi zmogljivostmi, vendar je kar za 15 odstotkov povečala naložbe. Pri polovici teh investicij gre za denar, ki ji prideka iz tujine. To niso investicije v širjenje proizvodnih zmogljivosti, marveč v obnovo tehnologije, v uvajanje telematike, robotike, avtomatike na vseh področjih industrije. Vse to se v veliki meri investira z evropskim denarjem. Evropa pa strahotno zaostaja — vsa Evropa, vključno z Nemčijo, ki je zato pravkar na hitro sprejela ukrepe za povečanje državnih investicij oziroma subvencij, namenjenih raziskovalnemu delu in razvoju tehnologije. Ta bitka poteka sicer znotraj razvitega sveta, vendar je nadvse pomembna in jo moramo imeti pred očmi, ko načrtujemo svoj razvoj. Zakaj? Zato, ker je naša blagovna menjava ekonomsko pa tudi geografsko navezana na Zahodno Evropo. Vedeti moramo namreč, da povprečne številke o rasti proizvodnje v razvitem svetu za nas ne veljajo. Če se bo že uresničilo, da se bo svetovno gospodarstvo razvijalo po povprečni 3-odstotni stopnji rasti, ali po še nekaj višji, bo ta rast morda znašala v Ameriki 5 odstotkov, v Zahodni Evropi pa 1 ali 2. Za nas je zato neprimerno pomembnejše, kar se dogaja v Zahodni Evropi, kot na Japonskem ali v Ameriki.

Če vrednotimo gospodarski napredek od druge svetovne vojne do danes, bodisi svetovnega ali domačega, predvsem pa proces tako imenovanega premoščanja prepada med razvitimi in nerazvitimi v svetu in doma, lahko ugotovimo, da so se te razlike najbolj povečevale takrat, kadar je bil razvoj v svetu najbolj dinamičen. Zato ni problem, da moramo zaustaviti tiste, ki bodo pod pritiskom nujne tehnološkega razvoja (in zdaj je pod takšnim pritiskom Amerika), da jih bodo tisti, ki zaostajajo, dohiteli, marveč to, da bodo tisti, ki zaostajajo, živeli človeka vredno življenje, ne pa za vsako ceno dohiteli razvitejše. Problem torej ni v dohitevanju razvitih, problem je v reševanju bistvenih vprašanj, povezanih s človekovim dostojanstvom tistih, ki zdaj zaostajajo.

ZAKAJ SMO, KJER SMO, IN KAKO NAPREJ

O tem, kaj vse je zakrivilo sedanje gospodarske težave, iz katerih se izkopavamo s tolikšno muko, so bili razpravljalci različnega mnenja. O vzrokih krize meni **Janez Krnc** takole:

— Kakšne so bistvene značilnosti družbenega razvoja v 70. letih? Ključno temu, da je v gradivih Kraigherjeve komisije opredeljena dovolj jasna ocena o teh značilnostih, se v praksi o preteklem razvoju še vedno veliko politizira, kar je le odraz danega razmerja moči sil. Najbolj značilen takšen primer je besedičenje v stilu: »Naš problem ni v tem, da smo porabljali toliko prihodnjega dohodka, problemi izhajajo le iz neučinkovitosti te porabe.« Resnica je nedvomno bližja oceni, da sta bili ekonomska in razvojna politika v 70. letih dobesedno katastrofalni in pogubni, in sicer iz dveh, danes bolj ali manj vsem znanih razlogov:

— Prvič, ker smo razširjeno reprodukcijo vse desetletje financirali na račun prihodnjega dohodka — in to približno polovico, ne da bi upoštevali celovita spoznanja o prihodnosti, kar je nujno pripeljalo do nesmotrne porabe oziroma do tega, da smo se odrekli kakovostnim dejavnikom družbenega razvoja, da smo človekovo delo in ustvarjalnost, dobro gospodarjenje in upravljanje z družbenim kapitalom in nasploh osnovne družbene vrednote potisnili na stranski tir, in

— drugič, ker smo za dolgo obdobje, najmanj do konca 90 let, zaradi visokih obresti oziroma preobsežnih dolgov kratko malo izgubili polovico družbene akumulacije. Takšni ekonomski politiki, predvsem pa njenim snovalcem gre pripisati zasluge, da nam bo nekaj prihodnjih let za obstoj in razvoj družbe vsako leto ostalo le nekaj več kot deset mesecev, preostali čas pa bomo plačevali visoko ceno zgrešenega razvoja (dolгови, obrestni, zgrešene naložbe, nepokrita poraba).

Toda za zgrešenost ekonomske politike (ki se je še nismo otresli) velja še tretji razlog, ki se ga pov-

sem še ne zavedamo. Dejstvo je, da je obdobje najbolj intenzivne porabe prihodnjega dohodka (druga polovica 70. let) sovpadalo z obdobjem nagle institucionalne reorganizacije vse družbe (od tozda, KS, sisov, do celotnega skupščinskega delegatskega sistema). Le-ta je oziroma naj bi sledila enemu samemu cilju — povečevanju učinkovitosti gospodarjenja in upravljanja z družbenimi sredstvi. Toda v resnici se je politični sistem s subjektivnimi dejavniki vred, torej tudi z ZK, najpogostejše znašel v nasprotni vlogi, v vlogi razdeljevalca prihodnjega dohodka. Odgovor, zakaj se tako počasi, ne celovito in nekako bojazljivo lotevamo problematike neučinkovitosti političnega sistema (to velja tudi za planske dokumente), je nedvoumno v tem, da razprava o političnem sistemu, ki poteka ločeno od bistva družbenoekonomskih odnosov, ne more pripeljati do dovolj utemeljenih in učinkovitih sklepov. To namreč lahko zagotovi le hkratna obravnava oblike in vsebine kot dialektične celote. Mi pa smo razprave o delovanju političnega sistema (medtem ko smo pripravljali dolgoročni program gospodarske stabilizacije) dolgo dosledno zavračali, čeprav je bistvo temeljnega družbenega protislovja, ki je izraženo v protislovju administrativno-samoupravno, prav v nedelovanju političnega sistema. Tega bi morali glede vsebine (prehod od razporejanja in delitve k ustvarjanju dohodka) in tudi oblik ter metod dela dobesedno postaviti na glavo, to je, na prave družbene temelje.

Povsem jasno je namreč eno: kvaziekonomska politika v minulih letih je pripeljala do tega, da je tudi politični sistem v svojem delovanju resnično prišel bliže kvazipolitичnemu sistemu kot pa pluralizmu samoupravnih potreb in interesov ljudi.

GRADIMO, KAR ŽELIMO, NE PA, KAR ZMOREMO

Dr. Lojze Sočan ocenjuje, da smo v gospodarsko krizo zašli zaradi neupoštevanja objektivnih ekonomskih zakonitosti. Dejal je:

— Predvsem bi se morali približati uporabi kriterija, veljavnega za vsa gospodarstva oziroma ljudstva, ki so v eni ali dveh generacijah kaj pomembnega storila. Osnovni pogoj za razvoj je ustvarjati lastno akumulacijo v dolgoročnem obdobju razvoja, v kratkoročnem pa si s tujo pomagati, vendar pa to akumulacijo selektivno vlagati glede na cilje razvoja, in to tako, da bodo naložbe spodbujale ustvarjalnost ljudstva. Jugoslavija je v politiki razvoja bistveno zapostavljala ali celo ignorirala stroške v svojem gospodarskem sistemu. To po vojni ni bilo tako pomembno; kritično je postalo v 70. letih. Gradili smo in še vedno gradimo, kar želimo, ne pa, kar zmoremo in kar je ekonomsko smotno za nas in še posebej glede na svet, v katerem živimo. Zato smo morali in moramo povečevati zaščito pred tujimi izdelki, izvozne subvencije, zato upada akumulacija gospodarstva, se povečuje zadolženost itd., kar vse je vzrok za stroškovno in strukturno inflacijo, ki nas potiska v nenehne težave.

Tudi delitev po delu je skoraj v celoti izgubila svoj pomen in učinek na razvoj proizvodnih sil, saj je možno do večjih dohodkov priti tudi drugače kot le s povečevanjem produktivnosti dela. Prav tako se še nismo resno lotili spreminjanja sedanje sestave gospodarstva. Povečali smo, na primer, cene v črni metalurgiji, ob tem pa se ni nihče vprašal, kakšna je in kaj naj bo perspektiva obstoja vseh naših železarn. To je težak problem za Jugoslavijo, ki svojih 14 ali 16 železarn usmerja s krediti in s politiko razvoja, da bi tako zmanjšale proizvodne stroške ter izboljšale tehnologijo. Vendar smo s tem, da smo železarnam zagotovili dohodek in poravnali izgube, bistveno ohromili njihovo usmerjenost v izvoz. To je še posebej škodljivo za naše ekonomske odnose z razvitim svetom. V svoji stoletni navezanosti na Evropo smo od tam uvažali opremo, reprodukcijski material, zadnja leta pa tudi tehnologijo, izvažali pa kmetijske pridelke. Če se bo takšno naše trgovanje s tujino nadaljevalo, bomo zašli v še večje težave, kot jih preživljamo zdaj.

Še en problem, ki se ga bomo morali čimprej lotiti, je sestava zaposlenih. Če primerjamo število zaposlenih v administraciji v gospodarstvu in v drugih dejavnostih s številom zaposlenih v neposredni proizvodnji v zadnjih letih z letom 1965, bomo ugotovili, da je v naši republici v administraciji zaposlenih 150.000 ljudi preveč.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Pridite 23. septembra v Štanjel

Kdo ne pozna Štanjela ali ni vsaj slišal za ta kraški biser, ki je znan tudi po tem, da so ga leta 1944 domačini dali zažgati, da ne bi padel v roke sovražnikom.

Štanjel je edinstven po svoji legi, starosti, slikovitosti in arhitekturi. Toda zob časa ga počasi, a vztrajno načenja. Domačini, ki so svoje domove postavili pod gračom, skušajo to preprečiti in narediti iz Štanjela zanimivo turistično točko. Prvi korak k temu je prav gotovo spominski park, ki so ga domačini uredili s prostovoljnim delom in s tem pokazali, da so pripravljeni delati, potrebujejo le spodbudo in pomoč. Park bodo odprli 23. septembra, ko bo v

Štanjelu spominska slovesnost, na kateri bodo odkrili tudi spomenik NOB.

Začela se bo ob 8.00 uri in bo trajala ves dan.

Ob 13.00 uri bo slavnostna seja krajevne skupnosti, na kateri bodo podelili zahvale vsem vasem, ki so leta 1944 Štanjelcem nudile streho in pomagale partizanskim enotam, ki so se borile za osvoboditev njihove vasi. Ob 14.00 bo osrednja slovesnost in odkritje spomenika.

V kulturnem sporedu bodo nastopili godba milice iz Ljubljane, moški pevski zbor Kraški bori, dramska skupina Štanjel in gledališki igralec Bert Sotlar. Zanimivo je tudi, da bodo vsi nastopali brez-

plačno, da bodo za kulise kamnite hiše z značilnimi pročelji in dvorišči — borjači.

Od 15.00 ure dalje bo tovariško srečanje, popestveno z bogato kraško gostinsko ponudbo.

Torej, vabljeni!

Zagotovo boste med Štanjelci preživeli prijeten dan in jim s svojim obiskom dali še več volje ohraniti njihov »stari Štanjel«.

Vsem, ki se nameravate udeležiti proslave, povejmo še to, da pripravlja Kompas na dan izlet v Štanjel. Natančnejša pojasnila dobite pri Kompas, Turist servis, Titova 12, Ljubljana ali po telefonu: (061) 216-404.

OA Delavska enotnost

Rudarji na barikadah (1)

Nasilje na Otoku, ki ga doslej niso bili vajeni

Piše: Mitja Meršol

Na stavko britanskih rudarjev — delavsko akcijo, ki traja že dobro polovico leta, smo se navadili gledati predvsem skozi očala dnevnega dogajanja: spopadi policije s stavkovnimi stražami, spopadi med stavkovnimi stražami in stavkokazi, aretacije, ranjeni in razburjeni obrazi.

Toda pod »dnevnimi podatki« o tej dolgotrajni rudarski stavki, ki ima v svoji bilanci več kot 4000 aretiranih, kakih 500 ranjenih policistov in neprijetno večje število ranjenih in dva mrtva rudarja, skratka pod vsemi temi in drugimi podatki je tok razrednega boja, ki je neprimerno bolj globok in usoden od prask in policijskih lisic.

Sedanje rudarske stavke na britanskem otoku namreč ni mogoče gledati in opredeljevati samo z dogodkom, ki se je začel 12. marca letos, ko se je del britanske rudarske vojske (kakih 140 tisoč rudarjev) odločil, da s stavko prepreči namero državne uprave britanskih premogovnikov. Ta je hotela zapreti 20 nerentabilnih rudnikov, zaradi česar bi se na cesti znašlo kakih 20 tisoč rudarjev. Sedanje stavke tudi ne opredeljujejo samo militantne izjave voditelja rudarskega sindikata (NUM — National Union of Mineworkers) Arthurja Scargilla, ki vodi taktični boj s konservativno vlado Margaret Thatcher. Dogajanja tudi ni moč skriti zgolj na legalistična vprašanja o tem, ali je stavka po sodni in interni sindikalistični zakonodaji legalna ali ne.

Za vlado Margaret Thatcher so sedanja stavka rudarjev »drugi Falklandi«. Argentince Galtieri ji je bil »zunanjí sovražnik«, voditelj rudarskega sindikata Arthur Scargill pa ji je »notranji sovražnik«. Če odmislimo retorično dekorativnost pri takšnem opredeljevanju, ostane vsekakor še vedno na dlani, da si stojita nasproti dva razreda — delavski in kapitalistični — vsak s svojimi antagonističnimi težnjami. »Kapitalistična družba spada na smetišče zgodovine«, je že pred časom na zborovanju vorkshirskih rudarjev dejal Arthur Scargill.

Nič več »ustaljena igra«

Značilne so besede, ki jih je pred dnevi v zvezi s stavko rudarjev izrekla na letni konferenci britanskih socialdemokratov (SDP) politična in strankarska delavka Shirley Williams: »Priča smo nasilju, ki ga doslej nismo bili vajeni...«

Dejstvo je namreč, da sedanja stavka ni več samo »stavka« v klasičnem pomenu v odnosih med (britanskim) delodajalcem in delavcem. Klasična stavka je bila namreč vgrajena v obstoječi sistem kot redni mehanizem, na katerega so Otočani gledali s tipično športno hladnokrvnostjo in ga sprejemali kot nekaj samoumevnega. Sedanja stavka pa kaže na zaostritev razrednih odnosov.

Podobno kot stavke je tudi konfederacija britanskih sindikatov (TUC — Trade Union Congress) veljala za partnerja v »ustaljeni igri«. Tudi ta konfederacija se spreminja.

V Veliki Britaniji ima sindikat sicer stoletno tradicijo in veliko moč ter vpliv. Običajno so celo govorili: če trade unioni kihnejo, dobi Otok pljučnico. Od leta 1868, ko je bil iz Manc-

hestra poslan poziv britanskim delavcem in sindikalistom, naj osnujejo vsedržavni sindikalistični forum — Trade Union Congress — s pomočjo katerega je v 126 letih britanski delavski razred izražal svoje zahteve, so britanski sindikati izvajali marsikatero zmago, zlasti na področju mezdnih zahtev.

V več kot 400 sindikalnih zvezah (unionih) je po sedanjih ocenah skoraj 12 milijonov članov, kar je približno polovica vseh zaposlenih v Veliki Britaniji. Več kot 75 odstotkov vseh izmed njih je včlanjenih v kakih dvajset najštevilnejših trade unionov, ki imajo po več kot sto tisoč članov, in treh največjih zvez, ki imajo po milijon do pol milijona članov. Največ pa je pritlikavih sindikalnih zvez — takšnih je več kot 200 — ki imajo po manj kot tisoč članov. Seveda pa številčno stanje sindikata ni vedno merilo njegove družbene moči. Rudarji, pristaniški delavci, železničarji in grafiki so znani kot najbolj vplivni in bojeviti, vendar sodijo po številu članov bolj na sredino ali celo na dno številčne lestvice. (Trade union dokerjev, ki je s solidarnostno dvotedensko stavko dobesedno ohromil Britanijo, ima le nekaj več kot 50.000 članov.)

Najštevilnejši sindikati pa so iz vrst transportnih delavcev (TGWU). Njihov trade union šteje 1,6 milijona članov. Sindikat, gradbenih delavcev (AUEW) ima milijon članov, komunalni delavci so združeni v sindikatu (GMBWU), ki šteje 940.000 članov, sindikat delavcev v krajevnih upravah (NALGO) ima 784.000 članov, sindikat državnih uslužbencev (NUPE) 700.000 članov, medtem ko šteje rudarski sindikat (NUM) »le« 245.000 članov, sindikat zdravstvenih delavcev (COHSE), ki so prav tako znani po številnih stavkah, ima 231.000 članov, sindikat grafičnih delavcev (SOGAT) 225.000 članov, trade union učiteljev (NUT) 221.000 članov, sindikat poštarjev (UCW) 198.000 članov, sindikat železničarjev (NUR) pa 150.000 članov.

»Skoraj bi bila revolucija«

V zgodovini konfederacije britanskih sindikatov se nedvomno najbolj spominjajo ve-

like splošne stavke, ki je izbruhnila 4. maja 1926 in pretresala britanski otok do 12. maja. Po splošnem mnenju je bil to eden najdramatičnejših dogodkov v britanski socialni zgodovini, v obdobju med obema vojnama pa vsekakor eden najpomembnejših notranjepolitičnih dogodkov na Otoku. Dogodek, ki se ga Angleži še vedno dobro spominjajo, »saj bi skoraj prišlo do revolucije«, pravijo. »Čeprav je stavka trajala le devet dni.« Tedanja stavka se je porodila iz zagrenjenosti in razjarjenosti delavskega razreda in je v tem duhu tudi potekala. Izkoriščani angleški rudar, na čigar ramednih in delu se je bohotil razcvet industrijske revolucije, višji razredi in čajanke, je bil osrednja osebnost stavke, njen dinamit. Njegovo težaško in nevarno delo je prizadela še premogovna kriza po 1. svetovni vojni in delodajalci so mu zaradi pristrženega dobička začeli rezati še tanjše rezine kruha. Ko na 1. maja 1926 rudarji niso hoteli sprejeti novega meznega dogovora — po tem dogovoru naj bi dobivali še nižje plače in bi morali delati več nadur — so delodajalci premogovnike zaprli, tedanja konservativna vlada Stanleja Baldwina pa je razglasila izredno stanje. Opolnoči 3. maja se je stavkajočim rudarjem sklenila pridružiti se vsa konfederacija britanskih trade unionov in naslednje jutro je bil ves britanski otok tak, kot da bi ga opustošila super jedrska bomba. Solidarnost s stavkajočimi rudarji je presenetila vse, tako vlado kot celo sindikalistične voditelje same. Konfederacija trade unionov je namreč k stavki pozvala le delavce iz »prvih linij« (promet, grafika, železarstvo in jeklarstvo, kovinska in kemična industrija, gradbeništvo in termoelektrarne), na splošno presenečenje pa so se stavkajočim pridružili — in tako navzlic visoki brezposelnosti tvegali, da bodo za stalno ob službo — še delavci iz strojniške, tekstilne, lesne industrije, poštni in servisni delavci...

Otok je doživel pravo paralizo, mrtvoud. Stroji so obmirovali. Rudniki in plavži so čez noč obnemeli. Časopisi so prenehali izhajati. Vagoni javnega transporta so »zamrzili« na tirnicah.

(Nadaljevanje prihodnjici)

MERKUR KRANJ

DEJAVNOST:

- Trgovina na debelo in drobno
- Javna skladišča in ostale storitve v blagovnem prometu
- Izvoz in uvoz ter zastopanje tujih firm s konsignacijami

TRGOVSKE STROKE:

- Železnina in kovinsko blago
- Sanitarni in instalacijski material
- Steklo, porcelan in keramika
- Izdelki iz gumija, kavčuka in umetnih mas
- Motorna vozila, nadomestni deli in pribor
- Barve, laki, kemikalije in potrebščine
- Elektrotehnični material
- Gradbeni material

SKLADIŠČA: v Kranju, Naklem, na Jesenicah

PRODAJALNE: v Kranju
Ljubljani
Litiji
Pivki
Petelinjah
Škofji Loki

Gorenji vasi
Naklem
Radovljici
Lescah
na Bledu in
Jesenicah

Merkur prodaja več kot 60.000 različnih izdelkov za industrijo, gradbeništvo, obrt, trgovino in druge porabnike.

OA — Delavska enotnost

Razumljivo in preprosto z osebnim računalnikom

Delavska enotnost in Zveza organizacij za tehnično kulturo Slovenije bosta septembra izdali zbirko štirih knjig — priročnikov za delo z osebnim računalnikom. Knjige so prevedele iz angleščine, avtorji pa so Susan Curran, Ray Currow in Peter Lafferty. Pisane so zanimivo, razumljivo in so praktično uporabne za starše in otroke, študente, poslovnike in učitelje, skratka za vsakogar, ki želi postati računalniški pismen.

Zbirka obsega:

— **UVOD V RAČUNALNIŠTVO** — ki je v razumljivem jeziku napisan vodič po vseh skrivnostih računalnika, bogato opremljen s slikami, diagrami in vsebuje številne praktične nasvete.

— **PRVI KORAKI V BASICU** — knjiga nazorno pojasnjuje načela programiranja in daje navodila za pisanje računalniških programov za raznovrstne namene. Vsebuje vrsto primerov in programskih problemov. Rešitve tudi pojasnjuje.

— **GRAFIČNE IN ZVOČNE IGRE** — knjiga nas popelje v svet zabave z računalnikom. Zvedeli bomo, kako računalnik riše in proizvaja zvoke, se naučijo pisati lastne programe, skladati enostavne melodije in izdelovati risbe, oziroma grafične upodobitve.

— **UČENJE Z RAČUNALNIKOM** — v njej avtorji pojasnjujejo, kako se naučimo novih veščin, kako si pomagamo pri domačih nalogah in kako posodobimo svoje konjičke. Zvemo, kako lahko sami izdelamo program izobraževanja, izobraževalnih iger za otroke in podobno.

Knjige so pisane tako, da jih lahko uporabljamo za vse tipe računalnikov. Naročite jih lahko pri Delavski enotnosti, Celovška cesta 43, Ljubljana, pri Zvezi organizacij za tehnično kulturo Slovenije, Lepi pot 6, Ljubljana, in v knjigarni Delavske enotnosti, Tavčarjeva ulica 5, Ljubljana, ali po telefonu (061) 320-403.

Prednaročninska cena kompleta je 3.200 dinarjev in jo lahko poravnate v treh obrokih, do izida. Po izidu bo komplet veljal 3.600 dinarjev.

Ob »vroči razpravi« o tekmovalnosti v športni rekreaciji

Vrhunska športna rekreacija da ali ne

Prijatelji rekreacije od konca avgusta naprej veliko govore o **troboju jeklenih** (težavni preskušnji telesne sposobnosti: veslanje po Bohinjskem jezeru, kolesarski vzpon do Rudnega polja na Pokljuki in planinski tek na Velo polje), **troboju železnih** na Bledu (prav tako zahtevna preskušnja vsestranske telesne pripravljenosti: 2 km plavanja, 64 km kolesarjenja in 12,5 km teka) ter o **brazdah vzdržljivosti** (celoletna dejavnost in sezonski preskusi v smučarskem teku, malem maratonu, kolesarskem maratonu, enodnevnem planinskem pohodu in plavanju). Zakaj?

Povod za razpravo je dala zdravnik Miša Pfajfer, ko je tisto soboto po kratki TV reportaži o triatlonu Nedeljskega povedala v TV dnevniku o tej preskušnji in o drugih takih in podobnih svoje mišljenje, pošteno in odločno! Svarila je pred pretiravanjem in opozorila, da se zaradi zdravja v zrelih letih ni treba gnati preveč. Posebno nevarne so se ji zdele prevelike tekmovalne ambicije rekreativcev, ki lahko vodijo v trajno izgubo zdravja; odsvetovala je

pretirano tekmovalnost po tridesetem letu (kar je sicer v nasprotju z vrhunsko športno prakso vsaj glede vztrajnosti); naravnost je povedala, da je pretiravanje takó udeležba slabo pripravljenih na prireditvah, ki zahtevajo dobro pripravo, kot tudi predobra pripravljenost. Položila nam je na srce, da z zdravstvenega vidika zadostuje desetminutna doza intenzivnega športnorekreativnega »dela«, ko se nam delovanje srca pospeši do mere, ki jo zdravniki še priporočajo. Z ogrevanjem in iztekavanjem, umiranjem, torej redna dnevna tridesetminutna vadba...

Njen »poseg« po reportaži o triatlonu jeklenih je razdelil prijatelje rekreacije, pa tudi športne delavce, strokovnjake, organizatorje, zdravnike in časnikarje, ki se ukvarjajo s športno rekreacijo, v dva tabora. Nekateri menijo, da je zdravnik Pfajferjeva (mimogrede: nekdanja odlična športnica in absolventka Visoke šole za telesno kulturo) pogrešila, da je prečno naslikala položaj, da je dobessedno žalila privrženca

aktivne športne rekreacije in da je s tem škodila razvoju športne rekreacije pri nas. Druga stran pa jo v celoti in brez pridržkov podpira in misli, da je prav, da o pretiravanju v športni rekreaciji vzemo vso resnico.

Nedeljski se je čutil prizadeta in odgovoril zdravnici z nasprotnimi argumenti. Uredništvo Dela je začutilo, da ob tem lahko napravi kaj koristnega za slovensko športnorekreativno prakso; pripravilo je okroglo mizo in nanjo povabilo zdravnike Horvata, Vavkna, Vugo in Šilčev; športne strokovnjake Ulaga, Berčiča in Zanoškarija; nekaj aktivnih rekreativcev in organizatorjev rekreacije ter nekaj novinarjev, ki se nekoliko bolj posvečajo rekreaciji. Pogovor za okroglo mizo je bil izredno plemenit, mnenja deljena, pa tudi diametralno nasprotna, bralci sobotnega Dela (8. 9. 1984) pa so dobili različne odgovore na vprašanje, do katere mere bi se smeli pri vadbi in nastopih obremenjevati, da bi bila rekreacija še pravšnja, da bi zadovoljevala zdravstveno usmerjenost (če druge vidike

športne rekreacije ob tem zamenjamo).

Odgovori so se bolj nagibali k oceni, da »vrhunska športna rekreacija« pravzaprav ni pretiravanje, da je to osebna pravica udeležencev. Podčrtali so, da so bili udeleženci zadovoljni s prireditvami, da so vsi brez večjih težav, poškodb in slabosti zmogli zastavljene naloge. To je vse res! Udeleženci so bili zares zadovoljni s prireditvami. Tudi opazovalci smo se navzeli njihovega navdušenja. Ob tem smo kar pozabili, koliko »nešportnih« potez napravijo udeleženci tudi na rekreativnih vrhunskih nastopih, samo da se dokopljajo do priznanj. Pretirana tekmovalnost v športni rekreaciji potegne za sabo prav toliko nepravilnosti, kot pravi vrhunski šport; in najbrž ni neosnovano vprašanje, ki ga je v ozkem krogu, neposredno po končani okrogli mizi Dela, zastavil ugledni novinar: kdo ve kolikokrat so pri nas rekreativci že posegli po dopingu — samo zaradi dvomljive zmage?!

Triatlon Nedeljskega, ki je posredno povzročil najnovejšo burjo okrog športne rekreacije na Slovenskem, je ena od številnih prireditev iz pisane palete ponudb na področju športne rekreacije pri nas. Na žalost pa imamo prireditve za »vrhunske rekreativce« več kot za množico tistih prijateljev zmerne rekreacije, ki jih je največ, še manj pa za tiste, ki stojijo ob strani in ki bi jih morali znati s primernimi prijemi privabiti in jim pomagati.

Stane Urek

Cooperjeva metoda

Med športne zdravnike, ki so se najbolj poglobili v metode redne športne vadbe, nedvomno spada ameriški zdravnik dr. Kenneth Cooper. Pri svojih raziskavah je zasledoval predvsem učinek vaj na notranje organe. Zato tudi priporoča predvsem tek na večje razdalje, poleg teka pa tudi druge ciklične vaje. Izdelal je posebne tabele za treniranje teka, hoje, kolesarjenja, plavanja in drugih športov. Značilno za Cooperjevo metodo je, da je potrebno trenirati šestkrat na teden ali vsaj tri do štirikrat.

Primer redne vadbe po Cooperju:

- ponedeljek: hitra hoja (4 km v 30 min.)
- torek: tek na 1600 m v manj kot 8 min.
- sreda: plavanje na 550 m v manj kot 15 min.
- četrtek: kolesarjenje na 8 km v manj kot 20 min.
- petek: tek na mestu 12,5 min.
- sobota: igranje rokometna najmanj 35 min.

Cooper pravi, da mora biti gibanje vsaj nekaj minut tako intenzivno, da naraste pulz pri ljudeh v najboljših letih do 150 v minuti. Zato, denimo, sprehanje ne zaleže in nima potrebnega učinka. Če kdo prehodi 4 kilometre v 50 minutah, je učinek treniranja po Cooperjevi računi petkrat manjši, kot če opravi to pot hitro, skoraj v teku. Cooperjeva metoda je zlasti priporočljiva za tiste, ki jim gre za zdravje, za normalno telesno težo in za ohranjanje tiste vzdržljivosti, ki je pogoj za sodelovanje na raznih množičnih tekmovaljih. In še enkrat: če hočemo biti zvesti metodi tega svetovno znanega strokovnjaka, moramo trenirati redno, najmanj tri do štirikrat na teden in obenem tako intenzivno, da naraste frekvenca srčnega utripa do 150 udarcev v minuti.

A.U.

Športno društvo Kokrica slavi desetletnico

Vse večji krog prijateljev rekreacije

Ob ustanovitvi je imelo društvo 77, zdaj pa že 4000 članov

Le nekaj kilometrov iz Kranja leži slikovita vas Kokrica.

Isto ime nosi tudi tamkajšnja krajevna skupnost, ki združuje blizu 3000 ljudi. Vas je priseljena ob Udin boršt, znano zbirališče prijateljev hoje, teka in aktivnega športnega razvedrila.

Zato ni naključje, da so krajanje pred desetimi leti ustanovili svoje športno društvo, saj je široko razvejena dejavnost zahtevala čedalje več organiziranega in obenem tudi strokovnega dela. Osnovna naloga novega društva že ob ustanovitvi je bila skrb za množičnost, za vse tiste, ki so dotlej stali ob strani in bili na športnem področju le gledalci.

Društvo je bilo ob svojem rojstvu povsem praznih rok. Zadojil jim se je moral z improviziranimi igrišči, ki so jih športniki zgradili s svojimi rokami. Tudi telovadnica v osnovni šoli je bila zgrajena le za najmlajše, saj glede na svoje mere ni dovoljevala iger z žogo. Kljub temu pa je pomenil ta razmeroma tesen prostor zelo veliko, še posebno ob slabem vremenu.

Že po letu dni je uspelo društvu ob pomoči družbenopolitičnih organizacij in seveda s prostovoljnimi delom urediti nogometno igrišče ob Čukovi jami, kasneje pa še asfaltno ploščo pred kulturnim domom in osnovno šolo, ki je kasneje nudila lepe možnosti za razvoj kolektivnih športnih panog.

Seveda jih je pestilo v prvih letih precejšnje pomanjkanje

Otroci o ŠD Kokrica

POLJANA

V nedeljo je bil pohod na Poljano. Na ta pohod sem prišla tudi jaz. Bila sem prvič. Ze prejšnji dan sem pripravila vse za pot. Zjutraj ob petih sem se zbudila. Ob pol šestih pa smo šli od doma. Z avtom smo prispeli do Trstenika. Od Trstenika pa smo šli peš do Poljane. Na Poljani smo pojedli malico, potem pa smo se veselili. Takšen je bil moj prvi pohod na Poljano. In odslej bom hodila redno.

Petra Mikoša, 3.a

POLJANA

Gremo na Poljano. Veliko ali Malo? Gremo na Veliko Poljano.

Hodimo, tečemo, omahujemo, turnamo in vzdihujemo.

Beremo napise iščemo rastline, krepimo si telo.

Pridemo na vrh, pritisnemo žig, prostor poiščemo in sedeš na tla.

Lep razgled imaš, iščeš pokrajino, iščeš tudi vas.

Odidemo s Poljane, pozdravimo gore in damo jim spomine.

Gremo na Poljano, Veliko ali Malo? Gremo na Veliko Poljano. Irena Nunar, 4.a

denarja. Prva dotacija telesno-kulturne skupnosti je bila le 30 tisočakov, zato so morali člani društva visoko zavihati rokave. Začeli so pripravljati javne prireditve, na pomoč pa so priskočili še krajevna skupnost ter kranjski delovni kolektivi.

Konec leta 1975 je imelo društvo že sedem sekcij: za nogomet, košarko, kolesarstvo, smučanje, hokej, rekreacijo in šah. Naravne okoliščine v krajevni skupnosti: poljane, gozdovi, Čukova jama in bližnje gore nudijo več kot dobre možnosti za razvoj rekreacije, zato prireja društvo iz leta v leto več množičnih akcij. Letošnjega osmega pohoda na Poljano se je denimo udeležilo kar 2500 prijateljev hoje!

»Najbolj veseli smo, da srečujemo na naših športnorekreativskih dnevih vedno nove obraze,« poudarjajo člani Športnega društva Kokrica. »Naša prehojena pot, to je deset let dela, sicer ni dolga. Dosegli pa smo, kar smo si želeli: krajanje živijo z društvom, telesnokulturna dejavnost je postala del našega vsakdanjika.«

Andrej Ulaga

Spet tek po Udin borštu

Sportno društvo Kokrica pripravlja v soboto, 22. septembra, vsakoletni tek po Udin borštu. Štart in cilj bosta pred osnovno šolo.

Mednarodno srečanje športnih invalidov

Naši osvojili 26 od 41 medalj

Invalidi Jugoslavije, Avstrije, Italije in Madžarske so se preteklo soboto pomerili v Szombathelyju na Madžarskem v sedeči odbojki, atletiki, plavanju in namiznem tenisu.

Naša ekipa je stela 26 športnikov in športnic iz vse Slovenije. Ekipno so osvojili drugo mesto, sicer pa 26 od 41 možnih medalj. Prvi so bili Madžari, tretji Avstrijci in četrti Italijani.

Pa pogledimo posamezne rezultate. V **sedeči odbojki**: prvi Madžari, drugi Jugoslavlani in tretji Avstrijci.

Športni invalidi in invalidke **plavajo** 50, 100 in 4-krat 50 metrov (štafeta) ter v treh različnih slogih: hrbtno, prsno in prosto. Brigita Galičič je v plavanju osvojila tri zlate medalje, Melita Trojer pa dve srebrni. Zlata je bila tudi ženska štafeta v plavanju. Vsak po dve zlati medalji v plavanju sta osvojila tudi Jože Kovačič in Peter Ozmeč.

V **atletiki**, kjer mečejo kroglo, disk in žogico, je Polonca Komar dobila zlato, Brigita Galičič za srebrno medaljo. Med moškimi je bil v atletiki

Prijateljstvo med narodi

Srečanja invalidov so poimenovali »Prijateljstvo med narodi« — športno srečanje obmejnih dežel. Tokrat so ga organizirali Madžari v Szombathelyju, kraju s približno 80 tisoč prebivalci. Srečanja organizirajo organizacije športnih invalidov. Do sedaj so športni invalidi tekmovali že v St. Veitu v Avstriji, naši so srečanje pripravili v Izoli, drugo leto pa bo v Trstu.

Ekipa navadno ne štejejo več kot 30 tekmovalcev. Ti pa tekmujejo v štirih različnih panogah. Razvrščeni so seveda po kategorijah glede na stopnjo telesne poškodbe.

daleč najbolj uspešen Marjan Peternel, ki je v vseh treh disciplinah osvojil zlate medalje. Peter Ozmeč je dobil dve zlati, Janko Kordinar pa bronasto.

V **namiznem tenisu** so invalidi in invalidke prav tako razvrščeni po kategorijah: med sabo tekmujejo vozičkarji; tisti, ki so jim amputirali roke; tisti, ki imajo amputirane noge — in še posebej tisti, ki imajo nogo amputirano nad ali pod kolenom. Zlate medalje so osvojili Franc Simonič, Zoltan Kerec in Engelbert Rajpš, Marjan Sinkovec pa srebrno.

Skupaj so naša dekleta in fantje osvojili: 18 zlatih, 5 srebrnih in 3 bronaste kolajne.

Sicer pa je pri športu — morda pri invalidih še toliko bolj — pomembno, da tekmujejo, da si z rednimi treningi krepijo svoje telo.

N.Ž.

Rokovnik-priročnik za leto 1985 še boljši!

Delavska enotnost

Ob 60-letnici prepovedi neodvisnih strokovnih organizacij na Slovenskem (4)

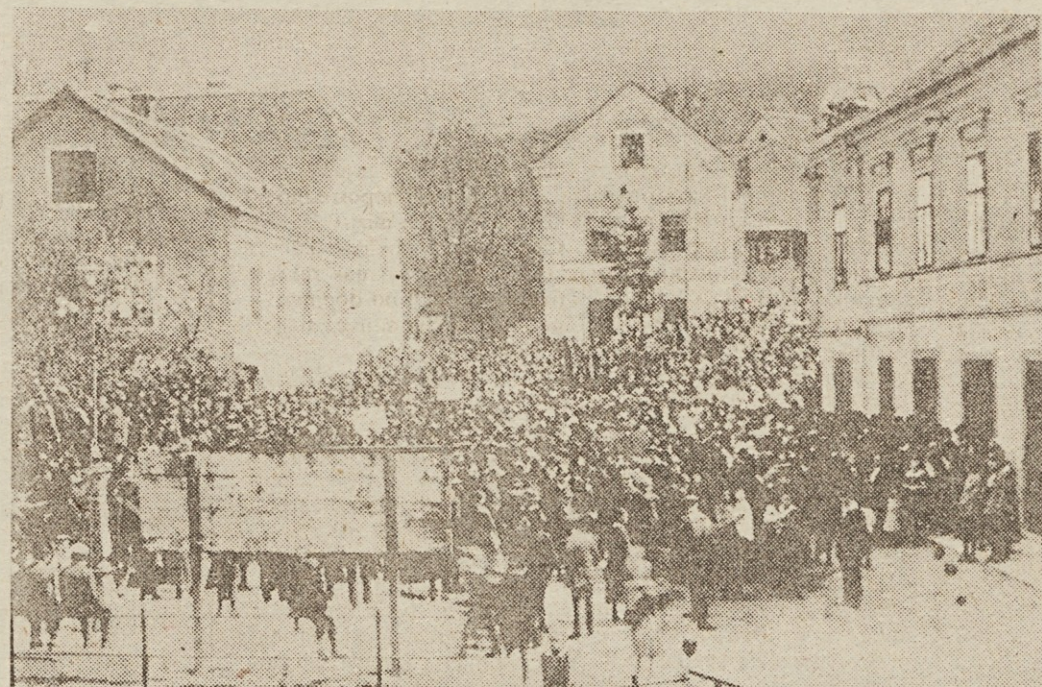
Novi udarec buržoazije po revolucionarnem sindikalnem gibanju leta 1924

Miroslav Stiplošek

Druge konferenca KPI je tudi očitala vodstvu neodvisnih sindikatov, da ni vodilo pravilne politike v oblikovanju enotne delavske fronte, ki je bilo zato neuspešno. Vodstvu CDSOJ je dala nalogo, da v bodoče gradi enotno delavsko fronto, hkrati »na vrhu«, z vodstvi drugih strokovnih organizacij, in »od spodaj«, neposredno med delavstvom. Druga konferenca KPI pa je tudi zahtevala, da naj v pričakovanju gospodarske krize in še ostreje ofenzive kapitala čimprej ustvarijo v neodvisnih sindikatih partijske frakcije, ki morajo dajati stališča do vseh vprašanj in imeti pobudo v vseh akcijah.

Prva prizadevanja partije in neodvisnih strokovnih organizacij za enotno delavsko fronto na Slovenskem

Komunistična internacionala je na kongresu sredi leta 1921 sklenila, da se je treba buržoazni ofenzivi na delavsko gibanje, ki je sledila velikemu revolucionarnemu valu po okto-brski revoluciji, upreti z borbeno taktiko enotne delavske fronte. Komunisti so dobili nalogo, da vanjo mobilizirajo široke ljudske množice, ne glede na politično in sindikalno pripadnost, ki so se pripravljene boriti za temeljne skupne politične in socialnoekonomske zahteve. Pri tem je predvidela različne oblike enotne fronte, ki se je lahko oblikovala le za posamezne akcije ali pa je imela dolgotrajni značaj, lahko je bila omejena tudi le na en

Prvomajski shod leta 1922 v Trbovljah. Na shodih neodvisnih strokovnih organizacij je slovensko delavstvo zahtevalo združitev z delavstvom drugih jugoslovanskih pokrajin in vzpostavitev enotne fronte proti buržoazni ofenzivi.

obrat ali pa se je izoblikovala v širšem pokrajinskem, državnem ali mednarodnem okviru. Enoten nastop delavstva v obliki enotne fronte naj bi okrepil njegovo moč v boju s kapitalom ter preprečil zmanjševanje njegovih političnih pravic in slabšanje socialnoekonomskih razmer.

Glede na hudo ofenzivo kapitala je bilo oblikovanje enotne delavske fronte v Kraljevini SHS še posebno pereča naloga. Toda njena izpolnitev je bila zaradi odnosov med komunističnimi — neodvisnimi in reformističnimi — socialistič-

nimi organizacijami izredno težka. Reformistične strokovne organizacije, ki so se v začetku 1922 združile v Glavno delavsko zvezo Jugoslavije, so v večini jugoslovanskih pokrajin nastale šele v razmerah protikomunistične zakonodaje. Njihovo ustanavljanje so podprle oblasti, ki so jim izročale premoženje prepovedanih revolucionarnih sindikatov CDSSJ. To je povzročilo, kot se je izkazalo pri poskusih oblikovanja enotne delavske fronte, ne-premostljiva nasprotja med vodstvi neodvisnih in socialističnih sindikatov. Drug dru-

gemu so za sodelovanje postavljali nesprejemljive pogoje, pripadniki desne partijske funkcije v MSOJ oziroma CDSOJ pa so zanemarjali prizadevanja za enotno fronto v konkretnih akcijah neposredno med delavstvom, ki je bilo pripravljeno na enotne nastope za obrambo svojih temeljnih zahtev.

Drugačne so bile razmere v Sloveniji, kjer so že od leta 1920 vzporedno delovale komunistične in socialnodemokratske strokovne organizacije, ki so nato tudi poskušale izrabiti protikomunistično zako-

nodajo za svojo okrepitev, vendar brez vidnejših uspehov. Odnosi med neodvisnimi strokovnimi organizacijami in Strokovno komisijo za Slovenijo (SK) niso bili tako zaostreni kot med sindikati teh dveh usmeritev v drugih jugoslovanskih pokrajinah. Toda birokratski socialnodemokratski voditelji so tudi na Slovenskem na različne načine sabotirali partijske akcije za oblikovanje enotne delavske fronte. Poleg težav z njimi je prizadevanja zanjo ovirala tudi velika razcepljenost strokovnega gibanja na Slovenskem, zaradi katere je bilo organiziranje enotnih obrambnih akcij še posebej nujno. Poleg komunističnih — neodvisnih in socialnodemokratskih strokovnih organizacij so delovale še kršćansko-socialna Jugoslovanska strokovna zveza, narodnosocialne organizacije (Narodna socialna zveza, Zveza jugoslovanskih železničarjev), liberalna — demokratska Samostojna strokovna delavska unija ter številna strokovna — stanovska združenja in društva višjih in nižjih javnih in zasebnih nameščencev. V takih razmerah so pobudniki enotne fronte na Slovenskem lahko dosegli le delne uspehe in še to zato, ker so se svoje naloge lotili realno, najprej »od spodaj«, med delavstvom v tovarnah.

Partija je začela propagirati enotno fronto v začetku leta 1922 prek Delavskih novic, ki so povabile socialdemokrate, kršćanske in narodne socialce ter komuniste, naj se, ne glede na programske razlike, strnejo vanjo v tedaj obupnem položaju v obrambni boj proti niževanju realnih mezd, proti odpravi osemurnega delavnika, za pravice združevanja, proti brezposelnosti, za nadzorstvo nad cenami in za doseg nadzorstva nad proizvodnjo ter za priznanje Sovjetske Rusije.

Ti pozivi niso ostali brez odmeva. Prvi pomemben uspeh pri oblikovanju enotne delavske fronte je bil 19. 2. 1922 velik protidraginski shod v Ljubljani, ki so se ga množično udeležili delavci in nameščenci različnih strokovnih organizacij. Naslednji mesec so v Ljubljani za enotne nastope ustanovili krajevni medstrokovni svet

iz predstavnikov neodvisnih in socialnodemokratskih strokovnih organizacij, ki pa po krivdi voditeljev SK ni zaživel. Partija oziroma neodvisne strokovne organizacije so po tem neuspehu »na vrhu« uspele doseči akcijsko enotnost delavstva v več mezdnih gibanjih, najbolj v rudarski stavki avgusta 1922. Pri tem naj pomenimo, da so se za enotne nastope v socialnoekonomskih bojih opredelili tudi kršćanski socialci. Kongres neodvisnih strokovnih organizacij konca leta 1922 je dal ZNSOS kot poglavito nalogo izbojevanje enotne delavske fronte na sindikalnem področju.

Višek moči slovenskih neodvisnih strokovnih organizacij

ZNSOS je kmalu po ustanovitvi dosegla nove uspehe pri utrjevanju enotnosti delavstva. Tako je uspela februarja 1923 pridobiti SK za skupne protestne shode zoper neizpolnjevanje zakona o zaščiti delavcev, omejevanje združevalne svobode, preganjanje sindikalnih funkcionarjev in druge oblike buržoazne ofenzive. Po 26 velikih shodih z udeležbo okoli 20.000 delavcev, ki so zahtevali prepoved fašističnih organizacij, so neodvisne in socialnodemokratske organizacije skupaj priredile tudi prvomajске proslave. ZNSOS si je prizadevala, da bi te skupne akcije vodile tudi v organizacijsko držitev vseh razrednih strokovnih organizacij na Slovenskem. Toda vodstvo SK je te pobude zavračalo z izgovorom, da mora priti do združitve najprej »na vrhu«, med moskovsko in amsterdamsko sindikalno internacionalo ter med Centralnim delavskim sindikalnim odborom Jugoslavije in Glavno delavsko zvezo Jugoslavije. Prekinilo je tudi pogajanja med neodvisno in socialnodemokratsko strokovno zvezo rudarjev, ki so se ugodno razvijala. Prav sredi leta 1923, ko bi bila v velikih stavkovnih bojih in mezdnih gibanjih akcijska enotnost še posebej nujna, je prišlo do zaostritve odnosov med ZNSOS in SK.

Nadaljevanje prihodnjič

DE	V SVETU OMIKAN CLOVEK	PRENOS MISLI NA DALJAVO	SPANSKI PIRATELA (WATER)	NAJŠVERL ZVEZDA V ORIONU	ORIENT. UTEZNA ENOTA	STAR. SPANSKI TENISAC	TONE BOLE	ZLI DUH V VERI STARIH PERZOV	FR. FIZIK, KIJE SKUPAJ Z BIOTOM POSTAVIL ZAKON O JAKOSTI MAGNETNEGA POLJA	ANTI-KVARIAT	ANTON ASKERC	SINOV SIN	VERDIJEVA OPERA	RJAV KONJ	OOGOLJEV JUNAK BULJBA
NESTOR									PERZUA						
ANGLIJA															
CLOVEK UGLAJENEGA VEDENJA							RIM BOGINJA JEZE				PUC PREVRAT				
DEL OLAVE					STAJA V PLANINI						OSVEŽIL PUJACA				
DRAG KAMEN SILICIJEVA RUDNINA					VISTA AMIN KISLIN						FR. KNJIZEVNIK (CHARLES)				
NJIVECJE TURSKO JEZERO					SURCOV ZA FOKOLODO					KOROŠKI LJUDSKI PLES	EMIL SMASEK VNEMA. POLET				
LOVRO TOMAN															
CES. SKLADATELJ IN DIRIGENT (KARL BOLESNAV)						STARA AZIJSKA DRZAVA (NINIVE)									ARGON
OTOK CAROVNICE KIRKE						AM. PEVEC POPEVK (PAT)						ZAČETNICA			
NAPLAČILO, ARA						SIMP. PESNITEV RIMSKOKRŠĆANSKOVA						SESTAVIL: R. N.	PROTESTANTSKI DUHOVNIK		

Nagradna križanka št. 35

Rešitve pošljite do 2. oktobra 1984 na naslov: DELAVSKA ENOTNOST Ljubljana, Celovška cesta 43, s priloženo na ovojnici: NAGRADNA KRIŽANKA ŠT. 35. Nagrade so 700, 600 in 500 dinarjev.

Rešitev nagradne križanke št. 33
PALEOLITIK, PANO, ELEKTRARNA, ARAT, TIRI, NIAS, GOBI, EDIP, SFERA, JOSIP, RADA, ELSI, BA, RADAR, EVA, ANET, PREMUDA, AR, RA, NIMEIRI, USA, SLA, ŽLEBAKI, MOKAR, RTINA, ELTON, NASTANEK, OLIV, NIALA, GITA, ANT, RAKE

Izrebrani reševalci nagradne križanke št. 33
1. nagrada 700 din: Anica Ščavničar, »Studentski domovi« — kuhinja, Tyrševa 23, 62000 Maribor;
2. nagrada 600 din: Tone Čebular, Rošthorjeva 28, 68270 Krško;
3. nagrada 500 din: Štefka Flander, Gozdna pot 7, 64270 Jesenice
Nagrade bomo poslali po pošti.

Delavska enotnost

Delavska enotnost, glasilo Zveze sindikatov Slovenije. List je bil ustanovljen 20. novembra leta 1942.

Predsednik Josip Broz Tito je Delavsko enotnost 15. novembra leta 1967, ob njeni 25-letnici, odlikoval z redom zaslug za narod z zlato zvezdo.

Izdaja ČGP Delo — tozda Delavska enotnost, 61000 Ljubljana, Celovška cesta 43, poštni predal 313-VI; telex 31 787

Glavni urednik in direktor tozda: Dušan Gačnik

Odgovorni urednik: Franček Kavčič

Člani uredništva: Andrej Agnič (fotoreporter), Ciri Brajer (energetika), Marjan Horvat (družbenopolitični sistem), Meri Jurca (tajnica), Ivo Kuljač (socialna politika), Damjan Križnik (reportaža), Emil Lah (zunanje politika), Franci Mulec (teh. urednik), Boris Rugelj (gospodarjenje), Sonja Seljak (lektorstvo, redakcija), Janez Sever (reportaža), Andrej Ulaša (namestnik odgovornega urednika), Janez Voljc (posebne naloge) in Igor Zitnik (izobraževanje, kultura).

Pomočnik direktorja tozda Milan Živkovič

Telefoni: glavni urednik in direktor tozda 322-778, odgovorni urednik 313-942, pomočnik direktorja tozda 322-778, tajništvo uredništva 313-942

Naročniška centrala 321-255, 311-956

Založba Delavske enotnosti, Celovška c. 43, Ljubljana, odgovorni urednik 323-951

Uredništvo: Naš delavec, skupna revija slovenskih časnikov in revij, Ljubljana, Celovška c. 43, 311-956

Uredništvo: Naša žena, Ljubljana, Celovška 43, 321-255 in 321-651

Center za razvijanje obveščanja v združenem delu in servis za tisk glasil organizacij združenega dela, Ljubljana, Celovška c. 43, 323-951

Ekonomsko komercialni sektor, Ljubljana, Celovška c. 43, 320-403

Računovodstvo, Ljubljana, Hrvatski trg 3, 312-125 in 310-923

Ziro račun 50100-603-41502

Knjižarna galerija, Ljubljana, Tavčarjeva ulica 5, 317-870 in 312-691

Posamezna številka Delavske enotnosti 15 din, letna naročnina 780 din. Rokopisov in nenaročenih fotografij ne vračamo. Poštnina plačana v gotovini.

Tisk-Ljudska pravica Ljubljana

Izdajateljski svet Delavske enotnosti: Drago Seliger (predsednik), Ciri Brajer, Magda Erbežnik-Bučar, Dušan Gačnik, Alfred Golavšek, Jože Hozjan, Franček Kavčič, Vlado Krivokapič, Ivo Miglič, Leopold Perc, Jože Peterkoč, Brane Praznik, Pavel Stupnikar, Andrej Ulaša in Igor Zitnik.

Tone Svetina

Tri Ukane in še četrta

Srečanje s pisateljem in kiparjem Tonetom Svetino je vedno zanimivo, saj je poln srhljivih trditev, ki izvirajo iz njegovih življenjskih izkušenj, študija, razmišljanja in pisateljske domišljije. Prav vseeno je, če je to srečanje naključno ali dogovorjeno, če si pri njem ponovno na obisku po mesecu dni ali po desetih letih. Vedno je isti. Gostoljuben, gostobeseden, preprost, a logičen v razmišljanju, neposreden in skoraj grob v izražanju. Ne prodaja tujih modrosti za svoje, ampak na njih gradi in dograjuje svoj pogled na preteklost in sedanost. Spoprijema pa se tudi z zakonitostmi, ki naj bi oblikovale prihodnost. Skratka, brez olepšav pove tisto, kar ugotavlja in o čemer razmišlja.

In povsem po naključju smo ga pred dnevi obiskali v njegovi delavnici, na Bledu ki mu je tudi dom. Šli smo pač mimo.

Povabilo, naj vstopimo, je moral kar nekajkrat ponoviti. Razstava, prava galerija njegovih skulptur pred hišo, nas je preveč zaposlila. V hiši pa, ki je še bolj natrpana s ptici, ribami in drugimi skulpturami, zvarjenimi iz starega orožja, smo najprej srknili šilce domačega.

»Premalo ali skoraj nič v Delavski enotnosti ne pišete o umetnikih, ki pišejo in delajo med delavci in za delavce. Veliko je takih, pa tudi delovnih organizacij, ki imajo svoje stalne razstavne prostore. Vi pa...« Ni zbiral besed že kar na začetku. Pa še tako je obrnil vse skupaj, kot da je povedal le mimogrede.

Ko smo dobili še kavo, se je gotovo zmuznil njegov veliki prijatelj, pes dalmatinec. Povsem rutinsko nas je povohal in se pohlevno zleknil pod mizo h gospodarjevim nogam. Kako je psu ime, sem preslišal, čeprav ga je Tone večkrat poklical. Preveč sem razmišljal tisti hip o tem, da je imel, na videz tako prijazen kuža, nagobčnik.

»Hud je, tudi grize, če mu kdo ni všeč,« je pojasnil Tone.

Kar nekam čudne misli so se mi tisti hip motale po glavi. O znanem dejstvu, da si z leti postaneta pes in gospodar podobna. Vendar to z nagobčnikom in Tonetom ne more biti v nika-kršni zvezi. Še najbolj sprejemljiva je bila tista misel, naj pač v tej hiši nosi nagobčnik le pes. Zakaj bi ga Tone, pa čeprav je včasih tudi hud.

Pa pustimo zdaj malce zlobna razmišljanja. Če bi jih takrat povedal na glas, bi od Toneta slišal gotovo kakšno zasoljeno.

Tako je naš pogovor stekel o vsem mogočem, kot pravi kletet o Tonetovem delu, razmišljanju in načrtih.

»Ukana 4 je že napisana in jeseni bo pripravljena za tisk. To bo predvsem knjiga o knjigi,« je pripovedoval Tone. »V njej med drugim opisujem, kako so nastale tri Ukane. Je pa tudi nadaljevanje zgodbe vseh prejšnjih glavnih junakov. Vsi so po vojni uspešni. Tudi Wolf postane uspešen poslovnež z računalniki.

Govor je tudi o zlatu, ki so ga Nemci odvrgli v Blejsko jezero in o njegovem iskanju po vojni. Gradivo sem zbiral od leta 1970. Obsegala pa bo obdobje po osvoboditvi do maršalove smrti. Ko se je zvedelo, da pišem nadaljevanje Ukane, sem dobil veliko groženj anonimnežev, da mi bodo rokopis zmaknili. Kot da se nekateri čutijo ogrožene. Brez potrebe. Roman je izmišljen. Še posebej pa, kaj naj bi odkrival jaz, kar v 40 letih ni uspelo odkriti policiji.

Kot je povedal Tone, so doslej prve tri Ukane izšle v 70 tisoč izvodih. Prav zdaj pripravljajo ponatis, prav tako tudi drugih njegovih knjig.

Se smo se pogovarjali o vojni in Ukani 4, v kateri se, kot pripoveduje Tone, prepleta minula vojna s sedanostjo in grozno prihodnje vojne.

»Vizija bodoče vojne je strašna. Že Hruščov je dejal, da bodo v prihodnji vojni živi zavidali mrtvim. Je pa bodoča vojna že v

zavesti ljudi in to zavest spodbujamo sami.« je razpredal svojo misel pisatelj Svetina. »Samo pogledajte TV program. Tedenski pregledi so boljši kot vsaka drama. Tudi fantazijski filmi sporočajo o vojnah. Pogledajte risanke, igrance in... Vse je neka priprava na vojno. Iz vsega veje groznja in psihološka priprava nanjo.

Pa razvoj tehnike, če bo šel po sedanji poti in če človeštvo ne bo doživelo duhovne revolucije, ki mu bo omogočila obvladovati sedanji razvoj tehnike, bo ta nujno pripeljal v veliki spopad.

Se vedno smo govorili o vojni ali bolje poslušali Tonetov monolog in razmišljanje o njej.

»Vojna je še vedno v duševnosti nekdanjih borcev in ti po moje nikoli ne bodo čisto pozabili njenih grozot in strahu pred njo. Še vedno se odraža v njih in se navzven kaže v najrazličnejših oblikah.

Tudi na njihove otroke prehaja strah pred strahotami vojne

in vse posledice, ki iz takega poddedovanega podzavestnega strahu izhajajo. Ti otroci so obremenjeni, rekel bi, z genetsko travmo. Samo pogledjte, vem za trideset primerov, ko so otroci znanih borcev napravili samomor. Nihče doslej tega še ni raziskal. Ali so tu kakšne zakonitosti? Prav gotovo!«

Tone je v svojem razmišljanju že preskočil na sedanji trenutek.

»Delavci so se znali boriti za socializem, ne znajo pa zanj delati. Ta izrek, ne vem več, kje sem ga pobral, prav gotovo drži. Niso pa krivi za to samo delavci. Samo pogledjte! Najvišje priznanje za dobro delo, za uveljavljanje socializma, samoupravljanja... Red junaka socialističnega dela je dobil menda samo eden izmed neposrednih proizvajalcev. »Buldožer« mu pravijo. Kako pa mu je v resnici ime, se zdaj ne spomnim. Nobenega izumitelja ali inovatorja ni med nosilci tega priznanja. Pa čeprav vemo, da je uvoz tuje pameti v

takih razsežnostih, kot je bila do nedavnega pri nas, največji udarec samoupravljanju. In kdo so v glavnem ti junaki socialističnega dela? Politiki, ki...

Ali pa,« je po krajšem razmišljanju spet nadaljeval Tone, »spomnil sem se nekega pogovora o priznanjih in stimulaciji delavca, pa smo našli zanimivo primerjavo, ki je sicer na prvi pogled banalna, vendar prav gotovo drži. Če na primer opici obesiš na vejo banano in ji daš dovolj dolgo palico, jo bo zelo hitro sklatila. Prav tako bo pes skočil za kosom mesa, če mu je dosegljiv. Če pa bo opica videla, da so banane previsoko in pes, da s skokom mesa ne bo dosegel, ne bo niti skočil.

Prav tako je s človekom. Potrudil se bo le; kadar mu je cilj dosegljiv. Izumitelji, inovatorji in pridni delavci pri nas niso dovolj stimulirani. Zakaj ne bi tisti, ki več naredi, več dobil in več imel.«

Pogovor o kulturi, posebno tisti za delavce, pa je poglavje zase. Delavce zasipavamo z vsemi mogočimi političnimi teksti, napisanimi v nerazumljivem jeziku, pa z raznimi priročniki in tehničnimi učbeniki. Tudi o zaščiti pri delu, na cesti in... zelo malo ali nič pa ne naredimo za zaščito duha delavca.

Samo za primer pogledjmo založbo Prešernove družbe, ki je pred leti imela svojo zbirko z 80 tisoč naklade, a ima zdaj le 6 tisoč. Na drugi strani pa založbo Dela, ki izdaja dr. roman, ki je po moje sredstvo za poneumljanje slovenskega naroda, ima kar 40 tisoč naklade. Denar pa res ne more biti vse.

Zakaj ne bi vsako leto vsak delavec dobil štiri knjige zastoj. Napisane v razumljivem jeziku, kjer bi mu ponudili nekaj zgodovine, pa morda nekaj o samoupravljanju, kakšno sodobno zgodbo ali roman, pa še nekaj za mladino. Mislim, da bi bilo vredno denarja, ki bi ga družba odštevala za to. Tudi likovne vzgoje nimamo. Le redke so tiste tovarne, ki imajo svoje galerije. In vi v Delavski enotnosti premalo pišete o njih, premalo jih propagirate.

Tudi za delavce iz drugih republik premalo skrbimo, saj je veliko takih, ki so se pri nas že ustalili in so že »naši«. Premalo delamo z njimi in za njih, zato pa vse pogosteje slišimo o izpadih šovinizma.

Se je govoril Tone Svetina, razpredal misli, odlomke svojih razmišljanj. Nekaj smo jih napisali, morda nedorečene, kot se v takih pogovorih običajno rojevajo, preskakujejo, vračajo in dopolnjujejo.

Največ smo seveda govorili ali bolje poslušali Toneta o mislih iz Ukane 4 in porodila se je zamisel, da bi, če že ne v celoti, vsaj del Ukane 4 objavljali v nadaljevanjih tudi v Delavski enotnosti. Dlje kot do zamisli doslej še nismo prišli, vendar se je nam kot Tonetu zdela sprejemljiva. Upajmo torej, da bomo zgodbe iz Ukane 4 lahko brali že pred izidom knjige tudi v našem časniku.

Andrej Agnič

LIPE SVEDER: NA TEKOČEM

